

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra biotechnických úprav krajiny

Hodnocení vlivu rozhledny v Kryrech na krajinný ráz

Diplomová práce

Vedoucí práce: Ing. Kateřina Zímová

Autor: Bc. Eva Francová

2014

zadání

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně, pod vedením Ing. Kateřiny Zímové. Uvedla jsem všechny literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpala.

V Praze dne 1. 4. 2014

.....

Eva Francová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce Ing. Kateřině Zimové za odbornou pomoc a konzultace při práci, dále své rodině za morální a finanční podporu při studiu.

V Praze dne 1. 4. 2014

.....

Eva Francová

Abstrakt

Problematika krajinného rázu je nevyčerpatelné téma. Diplomová práce se zabývá vlivem Schillerovy rozhledny v Kryrech na hodnoty krajinného rázu. V teoretické části práce nahlíží na pojmy krajina, krajinný ráz a legislativní rámce tohoto odvětví. Dále je do práce rovněž zahrnuta charakteristika řešeného území. Ta se týká přírodních, historických i kulturních souvislostí, které slouží k samotné analýze a lepšímu pochopení vztahů v území. V závěrečné části identifikují znaky a hodnoty krajinného rázu a posuzují míru vlivu Schillerovy rozhledny na krajinný ráz. Ve studii pracují podle metodického postupu Doc. Ing. arch. Ivana Vorla, CSc. a kol.

Klíčová slova: Schillerova rozhledna, Podbořansko, Krajinný ráz, ArcGIS.

The landscape character is a very important topic that should be taken into consideration when a new building or structure is to be built. In this thesis, evaluation of the impact of the Schillerova's watchtower on the landscape character is carried out. In the theoretical part, all important terms used in the landscape character theory are introduced together with the corresponding law and regulations. Further, the characteristics of the studied area are analyzed taking into account its natural, historical and cultural relationships. Finally, the impact of the Schillerova's watchtower on the important attributes, identified within the research, is reviewed. All the analyses have been done according to the methodology by Doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc. et al.

Key words: Schillerova's watchtower, area of Podbořany, landscape character, ArcGIS.

Obsah

1. Úvod	7
2. Cíle	8
3. Literární rešerše	9
3.1 Krajina	9
3.1.1 Náhled na pojem krajina	10
3.1.2 Kategorie krajiny	11
3.1.3 Vnímání krajiny	12
3.1.4 Identita, paměť a charakter krajiny	13
3.2 Krajinný ráz	15
3.2.1 Ochrana krajinného rázu	16
3.2.2 Genius loci	17
3.3 Legislativa	18
3.3.1 Legislativa na evropské úrovni	18
3.3.1.1 Evropská úmluva o krajíně	18
3.3.1.2 Natura 2000	18
3.3.1.3 EECONET	19
3.3.2 Legislativa na úrovni ČR	19
3.4 Terminologický slovníček	24
3.5 Rozhledny v ČR	27
4. Metodika	29
4.1 Podklady práce	34
5. Současný stav řešené problematiky	36
6. Posouzení vlivu rozhledny na krajinný ráz	37
6.1 (A) Vymezení hodnoceného území	37
6.1.1 (AI) Popis stavby – Schillerova rozhledna	37
6.1.2 (AII) Vymezení dotčeného krajinného prostoru (DoKP)	38
6.2 (B) Hodnocení krajinného rázu dané oblasti a místa	41
6.2.1 (BI) Vymezení a charakteristika oblasti a míst krajinného rázu	41
6.2.2 (BII) Identifikace a klasifikace znaků oblasti a míst krajinného rázu	57
7. Výsledky - (C) Posouzení zásahu do krajinného rázu	58
7.1 (CI) Posouzení míry vlivu záměru na identifikované znaky a hodnoty	58
7.2 (CII) Určení únosnosti zjištěné míry vlivu z hlediska rázovitosti daného místa	61
8. Diskuze	62
9. Závěr	64
10. Literatura	66
11. Přílohy	75
12. Fotodokumentace	98

1. Úvod

Krajina je prostor, ve kterém se odehrává příběh. Tato divadelní scéna má své aktéry a odehrává se v různě uspořádaných a využívaných kulisách. Aktéři buď procházejí nebo zůstávají a zanechají viditelnou stopu (Bukáček, 2011). Krajina se vyznačuje tím, že je prakticky kdykoliv komukoliv přístupná, pohled do ní není ničím omezován. Je vnímaná jako celek, bez ohledu na vlastnické, uživatelské hranice a vztahy (Tunka, 2001). V současné době můžeme být svědky výstavby četných objektů v krajině. Výstavba těchto objektů může zapříčinit narušení ochrany krajinného rázu.

Nejčastěji se v tomto ohledu setkáváme s výstavbou větrných elektráren, které působí v krajině jako hřebíky či její akupunktura (Sklenička, 2011). Zmíněná problematika je velmi diskutovaným tématem a je spjata s rozdílnými názory občanů, developerů i odborníků.

Představu, že se podaří dlouhodobě udržet krajinu „hezkou“, lze považovat za naivní. Je ale možné se pokusit zpomalit rozpad této krajiny a s tím souvisí udržení podmínek pro hospodaření natolik atraktivních, aby lidé nechtěli odcházet do měst (Tunka, 2001). V krajině nacházíme romantiku, majestát, neobvyklost nebo prázdnotu (Konečná, 2005).

V jižní části Ústeckého kraje se nachází Schillerova rozhledna. Tato diplomová práce se zaměřuje na posouzení vlivu rozhledny na krajinný ráz. Proč posuzovat právě rozhlednu a nevěnovat se jiným diskutovaným tématům, jako jsou větrné elektrárny a jejich vliv na krajinný ráz? Vybraná stavba totiž umí zaujmout svou polohou na vyvýšenině, ze které je dobře viditelná i z větších vzdáleností. Jde o netypickou stavbu, která svým dominantním charakterem působí v krajině nepřehlédnutelně. Lze na první pohled předpokládat, že rozhledna ovlivňuje hodnoty krajinného rázu. Otázkou ale zůstává, o jaké hodnoty jde a jak silně působí na krajinný ráz.

2. Cíle

Diplomová práce *Hodnocení vlivu rozhledny v Kryrech na krajinný ráz* má charakter studie. Vychází z metodického postupu *Posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz ve smyslu § 12 zákona č. 114/1992 Sb.* Cílem diplomové práce je posouzení vlivu stavby Schillerovy rozhledny na identifikované znaky a hodnoty krajinného rázu. Práce se zabývá aktuální ochranou krajinného rázu v místě obce Kryry, patřící do okresu Louny v Ústeckém kraji.

Diplomová práce je rozdělena do dílčích cílů, jejichž vzájemné propojení tvoří odbornou studii dle výše uvedené metodiky.

Dílčí cíle diplomové práce:

- Zpracování literární rešerše na základě odborné literatury.
- Studie zájmového území z hlediska popisu záměru, přírodních podmínek, vývoje a historie území.
- Podrobný průzkum v terénu, který tvoří předpoklad pro identifikaci a klasifikaci znaků v krajině.
- Využití nástrojů ArcGIS a vytvoření mapových podkladů řešeného území.
- Posouzení a určení únosnosti zjištěné míry vlivu stavby na krajinný ráz v souladu se zákonem č. 114/92 Sb. v platném znění.

Studie řeší stavbu, která byla již postavena, přesto tato diplomová práce může sloužit jako odborný podklad pro MěÚ v Podbořanech v otázkách týkajících se krajinného rázu.

3. Literární rešerše

3.1 Krajina

Krajina je slovo, které je používáno ve svém moderním významu teprve nedávno, a to pravděpodobně až v druhé polovině 19. století. Je docela možné, že slovo „krajina“ bylo původně posměšné označení zapadlé země na okraji (Bárta a kol. 2007).

Krajina patří mezi obtížně uchopitelná témata, protože je souhrnem mnoha jevů a historií. Výraz „krajina“ je z tohoto pohledu stejně vágní jako např. demokracie nebo lidská práva. O těchto věcech se dá buď hovořit na obecné rovině anebo na úrovni určitého místa a konkrétního jevu. Není navíc jenom „věcí“, ale také interpretací této věci. K povaze krajiny patří to, že v nás vzbuzuje pocity jako je soulad, zakořeněnost, melodičnost, melancholie a další. Krajina je do určité míry emocionální interpretací (Cílek, 2006).

Poměrně velké množství definic krajiny je dokladem její složité podstaty, ale i řady pohledů na ni, ovlivněných zejména specializací jednotlivých autorů (Sklenička, 2003). Obecně vzato můžeme říct, že při snaze vystihnout její podstatu, charakteristiku a význam, něco jiného předloží filozof, jinak uchopí krajinu přírodovědec a odlišný postoj zaujme sociolog či historik (Bárta a kol. 2007).

Krajinu můžeme vnímat jako část souše, která má určitý okraj nebo hranici, přirozený střed a uvnitř svých hranic je pole místních charakteristik vcelku homogenní a projevuje se jako určitý ráz (Bárta a kol. 2007). Čas a prostor jsou ukazatele, které ji limitují a definují (Šarapatka a kol. 2011). Krajina byla člověku předmětem starosti a péče, a tím i stálým zdrojem poznání, odpovědnosti a mravního citu. Byla místem domova plným stop významů minulého, přítomného i příslibů budoucího materiálního a duchovního života obyvatel (Dejmal, 2001).

Krajinu lze popsat z hlediska přírody, stanoviště, systému, artefaktu, problému, bohatství, ideologie, historie, místa a estetiky (Meining, 1979).

3.1.1 Náhled na pojem krajina

Krajina je ukotvena v zákoně 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Definujeme ji jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořenou souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.

Historikové obvykle používají tento termín v souvislosti s rozsáhlou plochou země. Krajinu znali jako terén, kde se odehrávaly bitvy, získávaly zdroje obživy, kolonisté zakládali osady, architekti navrhovali pomníky, nebo kde se pohybovali lidé (Forman, Godron 2003).

Architektonické (funkčně - estetické) pojetí krajiny poukazuje na obytnost. Ta je výsledkem vědomé, ochranné nebo tvořivé lidské péče. Krajina je dílo přírody i člověka, náhody i úmyslu, vědomé vůle i neovladatelných sil. Poloha, útvar země, původní vodstvo a rostlinstvo je dílem přírody (Sklenička, 2003).

Krajina je chápána z pohledu **geografie** jako část zemského povrchu, která podle svého vnějšího obrazu a vzájemného působení svých jevů, tak jako vnitřních a vnějších vztahů polohy, tvoří prostorovou jednotku určitého charakteru a na geografických přirozených hranicích přechází v krajiny jiného charakteru (Troll, 1950). Původně se jednalo o prostor obhospodařovaný jednou osobou (Brtnický a kol. 2012).

V **geomorfologickém** pojetí Mezera (1979) uvádí, že krajina může být vývojově více či méně stejnorodá část zemského povrchu, jenž se vyznačuje určitou strukturou jednotlivých složek této části země a jejich vzájemnými přirozenými vztahy.

V **krajinné ekologii** dle Formana a Godrona (2003) je krajina chápána jako část zemského povrchu, skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, který se v dané části povrchu v podobných formách opakuje. Lipský (1999) vidí krajinu jako otevřený systém zemského povrchu formovaný všemi faktory (abiotickými, biotickými a antropogenními).

Ve smyslu **demografického** pojetí uvádí Sklenička (2003) území obývané určitou populací lidí, kteří se vyznačují společnými znaky, odlišující je od jiných populací.

Emocionální pojetí krajiny je součástí lidské kultury. Existuje zde vztah, který můžeme označit jako ekologické cítění nebo jednoduše lásku k přírodě

(krajíně) (Sklenička, 2003).

Ekonomické pojetí – chápání krajiny jako výrobního prostoru. Podstatou je využívání produkčního potenciálu (přírodních zdrojů) ve prospěch člověka bez ohledu na ekologické souvislosti a harmonické vztahy v krajíně (Sklenička, 2003). Člověk se odpřírodnil a vše podřídil svým momentálním, krátkodobým zájmům, které měří délkou lidského života, případně několika generací (Růžička, 2000).

Budoucnost hledá pro krajinu optimální souznění ekonomických a ekologických směrů (Pixová, Charvátová 2003).

3.1.2 Kategorie krajiny

Rozlišujeme dvě základní kategorie krajiny podle ovlivnění člověkem, viz Obr. 3.1.

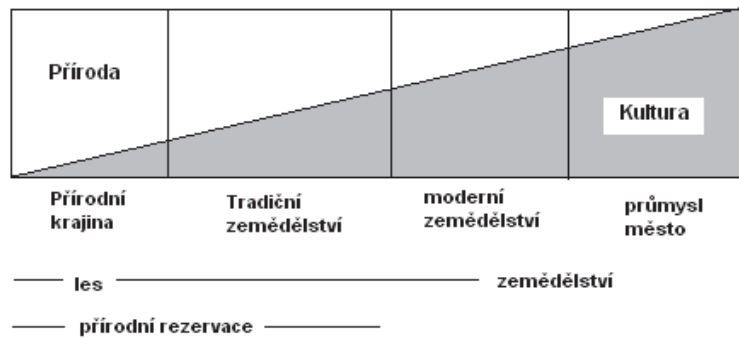
(1) *Krajina přírodní a přirozená.* V naší krajíně již neexistuje ekosystém, který by nebyl ovlivněn člověkem. Za *přírodní krajinu* označujeme útvar, který se vytváří působením přírodních, abiotických i biotických, krajinotvorných procesů bez ovlivnění antropogenními faktory nebo s jejich minimálním působením. S krajinou zcela nedotčenou člověkem se setkáme jen v obtížně využitelných či přístupných oblastech (Sklenička, 2003). Krajina charakterizovaná přirozenou vegetací je označována Moravcem (1994), *krajinou přirozenou*. Termínem *prakrajina* bývá označován poslední stav přirozené krajiny před její přeměnou na kulturní krajinu (Sklenička, 2003).

(2) *Krajina kulturní.* Charakter krajiny je kombinací přírodních a socioekonomických prvků. Faktory, které se zasloužily o přeměnu přírodní krajiny na kulturní, jsou zemědělství a lesnictví. Proměna přírodní krajiny směrem ke zcela urbanizované je plynulý proces (Sklenička, 2003). Kulturní krajina je chápána jako několikrát popisovaná a přepisovaná stránka historie lidského rodu (Kupka, 2010). Kulturní krajinu lze na základě intenzity antropického vlivu dále diferencovat na následující subkategorie:

(a) *vlastní kulturní krajina* – je zachována rovnováha mezi působením antropogenních a ostatních faktorů. Stále přetrvává autoregulační schopnost na jednotlivých úrovních ekosystému.

(b) *narušená kulturní krajina* – dochází k narušení stability přírodních složek

antropickými vlivy. Přesto je zachována autoregulační schopnost ekosystému.
 (c) *devastovaná krajina* – autoregulační schopnost je těžce narušena, náprava je možná pouze za předpokladu značných energetických vstupů a ekonomických prostředků (Sklenička, 2003).

Obr. 3.1: Krajina jako integrace/kombinace přírody a kultury (Sklenička, 2003).

3.1.3 Vnímání krajiny

Vyslechneme-li široký soubor lidí, získáme barevnou paletu přístupů ke krajině. Většinou ji lze hned roztřídit na estetické, odborné, kulturní, morfologické nebo umělecké. Uvažovaný prostor se pohybuje od velikosti „krajiny Severní Ameriky“ až k velikosti terária. Každý z nás zaujímá určitý citový postoj ke krajině, v níž žije. Pocity jsou rozdílné jako jednotlivé myšlení a vnímání lidí, jedná se např. o krásu? Hrdost vlastnictví? Místo pro práci? Nebezpečí? Odpor? Sounáležitost? Potřebu ochrany? Krajina je až možná příliš rozmanitá na to, abychom se o ní mohli jednoduše vyjádřit. Slova pro označení krajiny v jiných jazycích, jako „Landscape“ v angličtině, „Landschaft“ v němčině či „paysage“ ve francouzštině, mají rozsah významu podobný jako v češtině (Forman, Godron 2003).

Úroveň vnímání krajiny

- (1) *Individuální úroveň/subjektivní přístup*: chápání krajiny je založeno na pocitech jednotlivce, vychází z jeho vlastních zážitků z krajiny a předchozích zkušeností z dětství.
- (2) *Obecná (globální) úroveň, vědecký přístup*: krajina je chápána ve smyslu „společensko - politické krajiny“, na základě univerzálních, dohodnutých objektivizovaných zobecnění.

(3) *Krajiny vnitřní (mind scapes)*: jedná se o asociace, myšlenky a představy lidí, které jsou aktivovány zážitkem z krajiny. Z toho plyne existence nekonečného množství „vnitřních“ krajin, které s těmi skutečnými koexistují a navzájem se ovlivňují. Jak krajiny vnitřní, tak i krajiny skutečné podléhají času a stárnutí. Každý člověk má na subjektivní úrovni vlastní představu krajiny, „osobní vnitřní krajinu“, kterou naplňuje v malém měřítku, např. jako zahradu. Na obecné úrovni vyplývají z kulturních tradic „obecné vnitřní krajiny“, které bývají někdy realizovány, např. jako „turistické krajiny“ (Benesch, Doblhammer 2006).

3.1.4 Identita, paměť a charakter krajiny

Ne vždy chráníme krajinu, která nám přináší užitek, ale téměř vždy jsme citliví ke krajině, kde se cítíme doma a kterou máme rádi. Kulturní antropologové znají řadu způsobů, jak docílit onoho pocitu domova. Patří mezi ně vytvoření duchovního a optického středu teritoria, vymezení hranic, pojmenování krajiny názvy a polidštění krajiny pomocí příběhů a pověstí, jenž se vážou k určitému místu (Cílek, 2010).

Krajinná *identita* je chápána jako soubor symbolů a významů svázaných s konkrétní krajinou a uchovaných v kolektivní paměti jejích uživatelů. Jedná se o nepostradatelnou součást *genia loci* každé kulturní krajiny (Dneboská, 2006). V krajině nacházíme konkrétní místa, která se v průběhu dějin stávala podpůrnými pilíři identity a krajiny jako takové (Samojský, 2011).

Paměť krajiny je libozvučné sousloví, kvůli kterému za to stojí krajinu chránit (Sklenička, 2011). V nejsilnějším vyjádření je paměť krajiny totéž, jako naše paměť. Je to schopnost disponovat svými staršími, konzervativními strukturami, vybavovat je, rozvíjet a konfrontovat je v přítomnosti s otevírajícími možnostmi (Sádlo a kol. 2005). Na přírodní úrovni je paměť krajiny schopnost návratu původního stavu, na kulturní úrovni jde o schopnost vyvolávat staré historie, pohádky, pocity a okouzlení. Paměť úzce souvisí s autenticitou a časovým rázem krajiny (Bárta a kol. 2007). Paměť krajiny neznamena nic jiného než schopnost čelit rozmarům své doby a nenechat ji pouze vláčet neustále se měnící přítomností (Sádlo a kol. 2005).

Hlavní prvky paměťové struktury krajiny:

- (1) Reliéf. Základní paměť krajiny je dána reliéfem, který určuje směr vodních toků a hydrologický režim.
- (2) Klima a mikroklima má zásadní vliv na vznik a vývoj ekosystémů a reliéfu krajiny.
- (3) Substrát. Určuje a ovlivňuje druhové bohatství fauny, flóry a je nositelem mikrobiálního prostředí. Substrát může být naprosto odlišný od geologického podloží.
- (4) Využití a péče o krajinu. Jedná se o lidský zásah do přírodních procesů. Paměť se projevuje zejména tím, že lidská sídla jsou opakovaně zakládána na stejných místech, trvá rozdělení krajiny na lesní a zemědělskou a po staletí jsou udržovány základní komunikace (Cílek, 2010).

Charakter krajiny je nejčastěji chápán na základě vizuálně vnímaných vlastností krajiny tj. krásná a paměťihodná, všední a všudypřítomná, ošklivá a zneklidňující. Jako součást své bytosti si s sebou neseme vrozený smysl pro charakter krajiny, jeho kontextuální chápání, které vychází z kolektivní zkušenosti s krajinou a paměti k ní vztažené (Hanson, 2006). Charakter krajiny a samotná krajina nejsou statickou záležitostí. Jde o fenomén, vyznačující se proměnlivostí a neopakovatelností, vycházející z neobyčejné rozmanitosti přírodních a kulturních podmínek (Kupka, 2010).

3.2 Krajinový ráz

Pojmu „krajinný ráz“ odpovídá výraz „charakter krajiny“ nebo také Landscape Character a Landschaftscharakter (Guth a kol. 2010). Ráz krajiny patří k hodnotám, které spoluvytvářejí identitu národa. Česká krajina ve své mnohotvárnosti a rozmanitosti vyniká specifickými rysy, které jí propůjčují vlastní jedinečnost, podobu, zvláštnost a identitu (Bárta a kol. 2007). Kombinace těchto rysů dotváří různé typy krajinného rázu (Löw, 2011a).

Dochovaný krajinný ráz se stává hodnotou spojující člověka s prostředím, ve kterém žijeme (Bárta a kol. 2007). Rázovitost krajiny není jen výslednicí krajinářských návrhů a estetických hodnot, ale tvořivého života stovek generací našich předků v konkrétních přírodních, kulturně historických a sociálních podmínkách (Löw a kol. 2006).

Říká se, že každá krajina má svůj ráz. Hledání krajinného rázu je zároveň hledání objektivní osobnosti krajiny (Löw, 2011). Osobitá a svérázná krajina s mnoha znaky, které zajišťují její zvláštnost a jsou pro ni typické, se však nevyskytuje tak často. Její tvářnost, která poukazuje ke specifickým přírodním podmínkám, ke křivolakým cestám historického vývoje a specifickým znakům kulturního vývoje, představuje významnou hodnotu (Vorel, 2006).

Tato hodnota je chráněna a nachází své místo v zákoně 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.

Pro činnosti, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Tímto orgánem se rozumí v současné době obecní úřady obcí s rozšířenou působností (mimo území chráněných krajinných oblastí). Dříve souhlas vydávaly okresní úřady, odvolávacím orgánem je příslušný krajský úřad (Škoudlínová, 2006).

Myšlenka krajinného rázu není výmyslem současnosti, ale naopak pojmem z doby o století dříve. Ústřední pojem se vytvářel v souvislosti s ochranou kulturních památek a posléze přírody již od druhé poloviny 19. století. Ochrana krajinného rázu byla od 20. století náplní činnosti okrašlovacích spolků, zároveň se objevovala ve spisech významných českých osobností prvorepublikové ochrany přírody (Klvač, 2007).

3.2.1 *Ochrana krajinného rázu*

Koncepce krajinného rázu vychází z principů jeho ochrany a tvorby. Předmětem ochrany jsou především takové charakteristiky, které určují přírodní, estetické, kulturní a historické kvality krajiny. Koncepce vychází stejně tak z principů krajinné ekologie a z principů trvale udržitelného rozvoje (Sklenička, 2003). V současné době existuje několik metodik, podle kterých se vyhodnocuje vliv záměru na krajinný ráz. Nejčastěji se při posuzování používá metodika autorů Bukáčka, Matějky, Löwa, Míchala a Vorla.

Preventivní ochrana. Tato ochrana se zabývá vyhodnocením krajinného rázu území, stanovením limitů a vytvořením opatření k jeho ochraně. Jde o zajištění územně diferencované intenzity veřejného zájmu na ochraně krajinného rázu a navržení opatření pro eliminaci negativních a rušivých znaků.

Aktuální ochrana. Předmětem ochrany je posouzení konkrétního záměru na krajinný ráz daného území (vliv navrhovaných staveb a technických zařízení, vliv činností, vliv využití území), tj. posouzení zásahu do krajinného rázu (Vorel a kol. 2004).

Posuzování vlivu staveb na krajinný ráz a posuzování území z hlediska krajinného rázu otevírají stále nevyjasněné otázky – co chránit, v jakém území a do jaké míry (Vorel, 2010).

Krajinný ráz je v České republice díky ukotvení v zákoně, velmi často přijímán jako výrazné omezení jakékoliv stavební činnosti nebo změny využití krajiny. Z tohoto důvodu je pak jednou skupinou vnímán jako krabička poslední záchrany před bezohlednými investory a druhou skupinou vnímán jako nesmyslná brzda všech inovací a rozvoje jako takového (Salašová, 2010).

Společnost začíná uplatňovat ochranu charakteru a identity krajinného rázu v okamžiku, kdy začíná pociťovat její ztrátu. Reaguje tak na dnešní stav, kdy jsme svědky globalizace a stavební rozvoj není v tomto ohledu vždy dobře promyšlený. Pod vlivem civilizace se krajina neustále mění (Salašová, 2010).

3.2.2 *Genius loci*

Genius loci je název římského původu. Již staří Římané byli přesvědčeni, že každá „nezávislá“ bytost má svého genia, ochranného ducha. Tento duch dává místům i lidem život, doprovází je od narození do smrti a určuje jejich charakter či povahu. V minulosti závisela možnost přežití na „dobrém“ vztahu k místu, a to jak ve fyzickém, tak psychologickém smyslu (Norberg - Schulz, 1994).

Genius loci můžeme chápat od již zmiňovaného ducha či boha po prostý souhrn barev, struktur a historií (Bárta a kol. 2007). Genius loci může být vázán na jednotlivce a jeho zkušenost, na generace a jejich paměť nebo také na kolektivní povědomí přesahující generace např. legenda, mýtus (Mimra, 1993).

Co se týče oblasti architektury, Norbert-Schulz (1994) tvrdí, že podstatou architektury je zviditelnění genia loci. Úlohou je vytvářet místa naplněná významy.

3.3 *Legislativa*

3.3.1 *Legislativa na evropské úrovni*

3.3.1.1 *Evropská úmluva o krajině*

Dne 1. března 2004 vstoupila v platnost The European Landscape Convention neboli Evropská úmluva o krajině. Hlavním cílem úmluvy je zajištění ochrany jednotlivých typů evropské krajiny. Českou republikou byla úmluva podepsána dne 28. listopadu 2002 ve Štrasburku a po ukončení ratifikačního procesu dne 1. října 2004 vstoupila v platnost. Přístup České republiky k Úmluvě je vyústěním tradice v pozitivním vztahu k hodnotám krajiny a péči o její přírodní a kulturní dědictví. K lednu roku 2012 ratifikovalo Úmluvu 35 států.

Základní principy Úmluvy:

- (1) Rozmanitost evropských krajín představuje společný a klíčový zdroj kvality života jednotlivce i společnosti a současně tvoří základní prvek životního prostředí.
- (2) Ochrana, správa a plánování evropských krajín jsou právy a povinnostmi každého jednotlivce a všech evropských zemí.
- (3) Trvale udržitelný rozvoj musí být založen na vyvážených harmonických vztazích mezi sociálními potřebami, hospodářskou činností a ochranou a tvorbou životního prostředí.
- (4) Úmluva se zaobírá celou krajinou, jak přírodní, venkovní, městskou tak industriální, tj. Úmluva se věnuje jak pozoruhodné krajině, tak i běžné či narušené (EÚK, 2000).

3.3.1.2 *Natura 2000*

Pojem zahrnuje soustavu chráněných území, které vytvářejí na svém území podle stejných principů všechny státy Evropské unie. Naturu 2000 tvoří dva nejdůležitější právní předpisy EU na ochranu přírody. Jedná se o směrnici Rady 2009/147/EC, o ochraně volně žijících ptáků a směrnici Rady 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Cílem soustavy je zabezpečit ochranu živočichů, rostlin a typů přírodních stanovišť, které jsou z evropského pohledu nejcennější, nejvíce ohrožené, vzácné či omezené svým

výskytem pouze na určitou oblast (MŽP, 2012).

3.3.1.3 *EECONET*

Zkratka označuje název jednotné Evropské ekologické sítě, která zahrnuje: jádrová (klíčová) území, ekologické koridory a zóny zvýšené péče o krajinu. Plocha prvků EECONET představuje 27,8 % plochy ČR (Sklenička, 2003).

3.3.2 *Legislativa na úrovni ČR*

Krajina jako součást lidského životního prostředí má být krásná a zdravá (Löw, Míchal 2003). Krajinné plánování představuje v mnoha zemích nezávislý obor (Uffelen, 2009). Ochrana krajiny a krajinného rázu v ČR je zajištěna několika nezbytnými zákony. Státní správa se pokouší vyjít vstříc zájmu veřejnosti o úroveň jejího životního prostředí. Součástí těchto snah se stalo zadání grantu VaV/640/1/99/6 „Krajinný ráz“, jehož výsledky se předpokládají. Vychází se přitom z dlouhodobých profesionálních i občanských zkušeností v územním plánování, pozemkových úpravách, hospodářských úpravách lesů i ochrany přírody (Löw, Míchal 2003).

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
- zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu,
- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči,
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí,
- zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Účelem zákona je za účasti příslušných institucí přispět k obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás, k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji a vytvořit v souladu s právem Evropských společenství v ČR soustavu Natura 2000. Přitom je nutno zohlednit hospodářské, sociální a kulturní potřeby a regionální místní poměry (zákon 114/1992 Sb.).

- (1) Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou

a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonického měřítka a vztahů v krajině.

- (2) K umístování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánů ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.
- (3) K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

1. Obecná ochrana přírody a krajiny

Obecná ochrana řeší ochranu celoplošně, případně pouze mimo zvláště chráněná území (Sklenička, 2003).

a. Územní systém ekologické stability (ÚSES)

ÚSES je definován jako vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Jednoduše řečeno, jedná se o prostorově funkční ekologické minimum, které je nutné v krajině prosadit za účelem udržení její ekologické stability (Sklenička, 2003).

b. Významný krajinný prvek (VKP)

Tento prvek definuje zákon jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotnou část krajiny, která utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability (Sklenička, 2003).

2. Zvláště chráněná území (ZCHÚ)

Tímto termínem rozumíme území přírodovědecky nebo esteticky velmi významné či jedinečné. Jejich síť je na našem území budována již od roku 1838 (zákon 114/1992 Sb.).

a. Národní parky § 15

Podle odst. (1) jde o rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam.

Odst. (2) popisuje, že veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů.

Odst. (3) informuje, že národní parky, jejich poslání a bližší ochranné podmínky se vyhláší zákonem.

b. Chráněné krajinné oblasti § 25

Dle odst. (1) tímto termínem rozumíme rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení.

Hospodářské využívání těchto území se provádí dle odst. (2) podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí.

Chráněné krajinné oblasti, jejich poslání a bližší ochranné podmínky vyhláší dle odst. (3) vláda republiky nařízením.

c. Národní přírodní památka § 35

Dle odst. (1) mluvíme o přírodním útvaru menší rozlohy, geologickém či geomorfologickém útvaru, o nalezišti nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystému, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takovém, který vedle přírody formoval svou činností člověk.

Dle odst. (2) jsou zakázány všechny změny, které by poškozovaly národní přírodní památku či jejich hospodářské využívání.

d. Přírodní rezervace § 33

Jde o menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast.

e. Národní přírodní rezervace § 28

Představuje menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku.

f. Přírodní památka § 36

Specifikuje přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologicky či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu

Jedním z cílů územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území. Tím rozumíme vytváření vyváženého vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společnosti obyvatel v území, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky pro život generací budoucích. Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví.

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Ochrana kulturního dědictví je vizitkou každého státu. Ochranou se myslí především zabránění jejich přímé likvidaci, zchátrání, znehodnocení nevhodnými úpravami, ale také aktivní obnova kulturních památek (Sklenička, 2003).

Účelem zákona dle odst. (1) je chránit kulturní památky jako nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu.

Péče státu o kulturní památky (dále jen „státní památková péče“) zahrnuje dle odst. (2) činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.

a. Kulturní památka

Památkou se rozumí movitá nebo nemovitá věc, popřípadě jejich soubory,

které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti. Jsou to projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti pro jejich revoluční, historické, vědecké, technické a umělecké hodnoty.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí

Cílem je posouzení vlivů na veřejné zdraví a vlivů na životní prostředí, zahrnující vlivy na živočichy a rostliny, ekosystémy, půdu, horninové prostředí, vodu, ovzduší, klima a krajinu, přírodní zdroje, hmotný majetek a kulturní památky, vymezené zvláštními právními předpisy a na jejich vzájemné působení a souvislosti. Zákon pojem „krajinný ráz“ nepoužívá, ale při posuzování v EIA procesu bere v úvahu krajinu jako takovou (zákon č.100/2001Sb.).

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech

Zákon 139/2002 Sb. spolu s prováděcí vyhláškou 545/2002 Sb. o postupu při provádění pozemkových úprav a náležitostech návrhu pozemkových úprav stanovuje podmínky při provádění pozemkových úprav. Mimo jiné také zajišťuje podmínky pro zlepšení životního prostředí, zabezpečuje ochranu a zúrodnění půdního fondu, vodní hospodářství a zvýšení ekologické stability krajiny.

Pozemkovými úpravami se ve veřejném zájmu funkčně a prostorově uspořádávají pozemky, scelují nebo dělí a zabezpečuje se jimi přístupnost a využití pozemků a vyrovnání jejich hranic tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy (zákon č. 139/2002Sb.).

Pozemkové úpravy jsou dle Skleničky (2003) formou krajinného plánování k zabezpečení racionálního využívání a ochrany krajiny prostřednictvím právních, biotechnických a organizačních opatření.

3.4 Terminologický slovníček

Posouzení vlivu navrhovaného záměru na krajinný ráz pracuje s pojmy uvedenými v § 12 zákona (Vorel a kol. 2004).

- **Činnost snižující estetickou a přírodní hodnotu krajinného rázu oblasti či místa** – tím se myslí činnosti, která natolik naruší specifické znaky a hodnoty oblasti či místa, že změní význam a obsah nebo projev jednotlivých charakteristik.
- **Estetická hodnota krajiny** – je vyjádřením přírodních a kulturních hodnot, harmonického měřítka a vztahů v krajině; předpokladem vzniku estetické hodnoty jsou subjektivní vlastnosti pozorovatele, objektivní okolnosti pozorování a objektivní vlastnosti krajiny (skladba a formy prostorů, konfigurace prvků, struktura složek).
- **Harmonické měřítko krajiny** – jedná se o členění krajiny, které odpovídá harmonickému vztahu činností člověka a přírodního prostředí; z hlediska fyzických vlastností krajiny se jedná o soulad měřítka celku a měřítka jednotlivých prvků.
- **Harmonické vztahy v krajině** – vyjadřují soulad činností člověka a přírodního prostředí (absence rušivých jevů), trvalou udržitelnost užívání krajiny a harmonický soulad jednotlivých prvků krajinné scény.
- **Historická charakteristika krajinného rázu** – je specifickou součástí kulturní charakteristiky a spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblasti či místa; historická charakteristika je klíčová pro pochopení logiky vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny, jejím využíváním vzhledem k jejich trvalé (dlouhodobé) udržitelnosti; může nést stopy významných historických událostí.
- **Charakteristika krajinného rázu** – je dána druhem a uspořádáním krajinných složek, prvků a jevů nebo jejich souborů, které se podílejí na vzniku rázu krajiny; jedná se o charakteristiky přírodní, kulturní a historické, které vnímáme jako soubor typických znaků.
- **Krajina** – je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.

- **Krajinný ráz** – je dán přírodní, kulturní a historickou charakteristikou určitého místa nebo oblasti resp. vnímatelnými znaky a hodnotami těchto charakteristik.
- **Kulturní charakteristika krajinného rázu** – je dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal.
- **Kulturní dominanta krajiny** – je krajinný prvek či složka v krajině nebo to jsou dochované stopy kultivace krajiny, jejichž význam je nesporný z historického hlediska, architektury či jiného oboru lidské činnosti a které ve svém projevu převládajícím způsobem ovlivňují znaky charakteristik krajinného rázu.
- **Místo krajinného rázu** – jedná se o část krajiny relativně homogenní z hlediska přírodních, kulturních a historických charakteristik a výskytu estetických a přírodních hodnot, které odlišují místo krajinného rázu od jiných míst krajinného rázu. Je nejmenším hodnoceným prostorem; jedná se zpravidla o vizuálně vymezený krajinný prostor (konkávní nebo konvexní), který je pohledově spojitý z většiny pozorovacích stanovišť, nebo o území typické díky své výrazné charakterové odlišnosti.
- **Oblast krajinného rázu** – je krajinný celek s podobnou přírodní, kulturní a historickou charakteristikou odrážející se v souboru jejích typických znaků, který se výrazně liší od jiného celku ve všech charakteristikách či některé z nich a který zahrnuje více míst krajinného rázu. Je vymezena hranicí, kterou mohou být přírodní nebo umělé prvky nebo jiné rozhraní měnících se charakteristik.
- **Přírodní hodnota** – je dána kvalitativními parametry zastoupených ekosystémů ve vztahu k jejich trvalé udržitelnosti, reprezentativností aktuálních znaků ve vztahu ke stanovištním podmínkám, prostorovými parametry, harmonickým charakterem interakcí mezi ekosystémy, výraznými přírodními dominantami krajiny.
- **Přírodní charakteristika krajinného rázu** – zahrnuje vlastnosti krajiny určené jak trvalými přírodními podmínkami, kterými jsou především geologické, geomorfologické, klimatické a biogeografické poměry, tak aktuálním stavem ekosystému.

- **Významný krajinný prvek** – je část krajiny, jež utváří typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Jsou to lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy.
- **Zvláště chráněná území** – je významná nebo jedinečná část neživé přírody. Může jí být část krajiny, geologický útvar, strom, živočich, rostlina a nerost (Vorel a kol. 2004).

3.5 Rozhledny v ČR

Rozhledna je stavba vytvořená lidskou činností, určená nebo dodatečně upravená k rozhlížení s vyhlídkovým ochozem umístěným několik metrů nad okolním terénem. Přístupná je široké veřejnosti jen v určitém časovém období a všeobecně je jako rozhledna uznávána (Štekl, 2009).

Od pradávna lidé věděli, že z vrcholů hor a kopců lze pozorovat i vzdálenější oblasti. Součástí všech hradů byla vždy i věž, díky níž byl na hradě přehled o dění v přilehlém okolí. Nejspíš už v této době někdo občas vystoupil na věž ne proto, aby plnil svou práci, ale proto, aby potěšil své oko výhledem do okolní krajiny. Nedá se přesně zjistit, kdo nechal jako první postavit věž právě kvůli kráse dalekého výhledu. Prameny nasvědčují, že tomu tak bylo na území současného Německa. Nejstarší vyhlídkové stavby zde byly postaveny již ve druhé polovině 18. století. V průběhu 19. století se stavba rozhleden rozmohla po celé střední Evropě – šlo o území při hranicích současného Rakouska, Německa a České republiky. Rozhlížení z nich se stalo novou módou. Existence a míra rozšíření těchto staveb souvisela s více než stoletou tradicí turistiky a také se skutečností, že střed Evropy vyplňují vysočiny a zalesněná horská pásma (Miškovský, 2005).

Na začátku byla stavba vyhlídkových objektů především zábavou šlechty. Ta v parcích svých zámků stavěla vyhlídkové gloriety či romanticky upravovala hradní věže. Později stavby vznikaly z popudu geodetů a v polovině 19. století se do jejich realizace zapojila i města. Ve druhé polovině 19. století se změnil životní styl a lidé, zejména obyvatelé větších měst, jezdili na výlety do okolních měst za poznáním. Cestovní ruch vzkvétal a obce chtěly co nejvíce těžit z rostoucího zájmu o cestování. Byla zde snaha o přilákání co nejvíce návštěvníků (Štekl, 2009). V letech 1880 – 1914 se místní okrašlovací a turistické spolky, ale i další sdružení a také soukromé osoby doslova předháněly ve výstavbě. Bylo vybudováno přes 150 věží (Miškovský, 2005).

Rozhlednám nepřálo období druhé světové války a následujících 45 let. Během války byly mnohé z nich zničeny a některé obsadila armáda. Po válce mnoho rozhleden zchátralo a zaniklo. Nově jich bylo postaveno či opraveno jen několik. Po roce 1989 nastala doba obnoveného zájmu o rozhledny. Mnohé zchátralé stavby byly

opraveny a zpřístupněny (Štekl, 2009).

Na území ČR v minulosti stálo nebo stojí dodnes 430 staveb, které lze označit termínem vyhlídková věž. Z celkového počtu je možné považovat za rozhledny pouze 350 objektů (Miškovský, 2005).

4. Metodika

Při posouzení stavby byla použita metodika autorů Vorla, Bukáčka, Matějky, Culka a Skleničky (2004) – *Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz* ve smyslu § 12 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Metodika byla použita na základě objektivitu a doporučení vedoucí diplomové práce. Tato kapitola je převzata z výše uvedené metodiky.

Rozhodování ve správních řízeních podle § 12 zákona je častým úkolem orgánů ochrany přírody. Metodický postup předkládá hodnocení, které je aplikovatelné ve většině případů. Problematika krajinného rázu zahrnuje i méně exaktní pojmy a nekvantifikovatelné hodnoty, což umožňuje přijetí různého pohledu na problém a snižuje tak objektivitu hodnocení. Výsledky posuzování představují pro orgány ochrany přírody odborné podklady pro koncepční práce nebo pro rozhodování v konkrétních případech. Orgán může nebo nemusí souhlasit s předloženými závěry.

Posuzování vlivu záměru na krajinný ráz je rozděleno do tří samostatných částí (A, B, C). Princip metody spočívá v rozložení hodnocení na dílčí, samostatně řešitelné části. Základním principem metody je prostorová a charakterová diferenciacie krajiny – vymezení zřetelně odlišných charakterově homogenních částí krajiny.

A. VYMEZENÍ HODNOCENÉHO ÚZEMÍ

- AI Popis navrhovaného záměru (stavby nebo využití území).
- AII Vymezení dotčeného krajinného prostoru (DoKP).

B. HODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU DANÉ OBLASTI A MÍSTA

- BI Vymezení oblastí a míst krajinného rázu.
- BII Identifikace a klasifikace znaků krajinného rázu.

C. POSOUZENÍ ZÁSAHU DO KRAJINNÉHO RÁZU

- CI Posouzení míry vlivu navrhovaného záměru na identifikované znaky a hodnoty.
- CII Určení únosnosti zjištěné míry vlivu z hlediska rázovitosti daného místa.

Prvním krokem (AI) je popis navrhované stavby nebo navrhovaného využití území. Vychází z údajů navrhovaného záměru. Jedná se o její plošný rozsah, možné fyzikální zásahy do charakteru krajiny, vizuální, čichové nebo sluchové vjemy a o možné související nebo vyvolané dopady na krajinu. Popis ukazuje, z jakých podkladů posuzovatel vychází, údaje, které má k dispozici a jakým vlastnostem záměru přisuzuje důležitost.

Vliv navrhovaného záměru na krajinný ráz je omezen na určitou oblast, ve které se projevují bezprostřední vlivy záměru na danou lokalitu. Takové území označujeme dotčeným krajinným prostorem (DoKP). Vymezení DoKP je druhým krokem (AII) a provádí se dvěma způsoby – vymezením DoKP vizuálními bariérami a stanovením okruhů potenciální viditelnosti. Vymezení vizuálními bariérami bere v úvahu horizonty terénu, lesních porostů nebo zástavby. Potenciální viditelnost se stanoví ve dvou vzdálenostech okruhem předpokládané silné a zřetelné viditelnosti.

Je-li to účelné a praktické, vymezují se oblasti krajinného rázu (BI). Je třeba mít na zřeteli, že hranice oblasti může vést mimo DoKP. Druhým krokem je obecná charakteristika širšího území, vymezení oblasti resp. oblastí krajinného rázu a popis jejich charakteristických rysů. Je možné, že vliv záměru bude zasahovat do více oblastí krajinného rázu. Obecná charakteristika krajinného rázu slouží ke zjištění širších souvislostí navrhovaného záměru a dále také k identifikaci obecných charakteristických rysů oblasti krajinného rázu. V DoKP, jehož hranice byly vymezeny, se stanoví místa krajinného rázu jako vizuálně vymezené krajinné prostory. V některých případech může být DoKP totožný s jedním místem krajinného rázu.

(BII) Pro každou z charakteristik krajinného rázu (přírodní, kulturní, historická) v DoKP, je nutné specifikovat znaky, které se nejsilněji v krajinném rázu uplatňují. Znaky přírodní charakteristiky mohou být např. reliéf, lesy, porostní pláště okrajů lesů, rozptýlená dřevinná zeleň, louky, mokřady, vodní toky, vodní nádrže, jezera, břehové porosty a vodní plochy. Přítomnost pozitivních hodnot v DoKP je přisuzována přítomnosti přírodních cenností, chráněných dle jiných částí zákona např. ZCHÚ. Mezi znaky kulturní a historické charakteristiky patří např. místa kulturně - historického charakteru, stavby a stavební uskupení dokládající historický vývoj a využití krajiny, struktura osídlení a urbanistická struktura sídel, obraz sídla,

kulturně - historický význam zástavby nebo zapojení sídla do přírodního rámce. Znaky kulturní a historické charakteristiky mohou spočívat v přítomnosti, charakteru, struktuře a vizuálním projevu těchto výše uvedených prvků. Dalším znakem jsou estetické hodnoty, které jsou spoluvytvářeny prostorovými vztahy, uspořádáním krajinné scény a harmonií vztahů a měřítka. Znaky prostorových vztahů a uspořádání krajinné scény mohou spočívat v přítomnosti, charakteru, struktuře a vizuálním projevu těchto prvků a jevů: mozaika krajinných složek, plošná, liniová nebo bodová struktura krajiny, barevnost v krajinné scéně, kontrast hranic krajinných složek, geometrizace krajinných složek, horizonty a prostorové vymezení krajinné scény. Znaky harmonických vztahů v krajině a měřítka jsou představovány v souladu znaků a jevů přírodní charakteristiky na jedné straně a kulturní a historické charakteristiky na straně druhé. Také tkví v souladu měřítka celku a měřítka jednotlivých prvků, ve formách prostorů a v zastoupení přírodních a přírodě blízkých složek.

Znaky a hodnoty krajinného rázu identifikované v DoKP nemají v rázu krajiny stejný význam. Některé z nich se projevují rozhodujícím způsobem ve struktuře krajiny a v krajinné scéně, vliv ostatních je méně pozorovatelný. Významem se rozumí určitý podíl znaku a hodnoty v celkovém výrazu krajiny. Tento význam se stanovuje ve třech stupních.

Klasifikace znaků *dle významu* na krajinný ráz:

- **znak zásadní:** XXX,
- **znak spoluurčující:** XX,
- **znak doplňující:** X.

Zásadním znakem je jev určité charakteristiky krajinného rázu, který v oblasti nebo místě rozhodujícím způsobem determinuje charakter krajiny. Spoluurčující znak je jev, který v určité oblasti nebo místě významně spoluurčuje charakter krajiny. Doplňující znak je dalším jevem, který pouze doplňuje charakter krajiny. Je tedy zřejmé, že negativní zásahy do zásadních nebo spoluurčujících znaků s pozitivním projevem budou brány jako konfliktnější, než zásahy do znaků, které takový význam nemají. Znaky a hodnoty, které byly identifikovány v DoKP nemají vždy stejnou cenu. Tyto znaky kategorizujeme do tří samostatných skupin.

Klasifikace znaků *dle cennosti*:

- **znak jedinečný:** XXX,
- **znak význačný:** XX,
- **znak běžný:** X.

Znak jedinečný je opět jevem určité charakteristiky krajinného rázu, který je ojedinělý v rámci oblasti krajinného rázu, v rámci regionu nebo v rámci státu. Význačný znak je jevem, který se projevuje význačností v rámci oblasti krajinného rázu, v rámci státu nebo v rámci regionu. Z toho je zřejmé, že zásahy do jedinečných hodnot či jejich degradace budou považovány za konfliktnější, než zásahy do znaků a hodnot, které takovou cennost postrádají. Kromě toho, že každá charakteristika má určitý podíl na výrazu dané krajiny, vyznačuje se dále projevem.

Klasifikace znaků *dle projevu* na krajinný ráz:

- **pozitivní:** +,
- **negativní:** O,
- **neutrální:** N.

Pozitivním projevem se rozumí kladné působení dané charakteristiky v celkové krajinné scéně. Pro hodnocení pozitivnosti krajinného rázu dle zákona o ochraně přírody je rozhodující aspekt trvalé udržitelnosti dané charakteristiky. Určení projevu je důležité pro následné vyhodnocení charakteristik.

Poslední části (CI) a (CII) se zabývají vyhodnocením míry vlivu záměru na krajinný ráz a následné určení únosnosti zjištěné míry vlivu na rázovitost krajiny. Výstupem posouzení je závěr, ve kterém se do přehledné tabulky stanoví míra zásahů navrhovaného záměru do:

- **přírodní charakteristiky,**
- **kulturní charakteristiky,**
- **historické charakteristiky,**
- **přírodních hodnot,**
- **estetických hodnot,**
- **významných krajinných prvků (VKP),**
- **zvláště chráněných území (ZCHÚ),**
- **kulturních dominant,**

- **harmonického měřítka,**
- **harmonických vztahů.**

Pro označení míry vlivu se používá pětistupňová škála.

Klasifikace *dle míry zásahů* na krajinný ráz:

- **žádný zásah,**
- **slabý zásah,**
- **středně silný zásah,**
- **silný zásah,**
- **stírající zásah.**

Pro ochranu krajinného rázu jsou důležité rušivé zásahy degradující význam pozitivních znaků rázu nebo zesilující negativní působení stávajícího znaku negativního a snižují pozitivní hodnoty přírodní a estetické. Jde o negativní zásahy, u kterých se dále určuje jejich míra. V případě pozitivního zásahu do některého ze znaků je vždy zásah v souladu s ochranou a není třeba dále pracovat s mírou zasažení.

Míra negativních zásahů je dána konfliktností takových zásahů do pozitivních znaků jednotlivých charakteristik a do rysů krajinné scény a dílčích scénérií krajiny, jenž byly identifikovány v průběhu hodnocení v dané oblasti a v místech krajinného rázu. Označení míry zásahu se provádí empiricky na základě zkušeností zpracovatele. Stanovené znaky a jejich projevy jsou uvedeny, viz *Tabulka 11.2, Tabulka 11.4 a Tabulka 11.7.*

4.1 Podklady práce

V následující kapitole jsou přehledně uvedeny zdroje a podklady, které sloužily k vypracování diplomové práce. Pro získání lepších a kvalitnějších výsledků se v diplomové práci využívá nástrojů ArcGIS. Ke zpracování byly použity především současné mapy CENIA a DIBAVOD. Nezbytným podkladem byly vrstevnice, které vydal ČÚZK. Podrobný postup s nástroji ArcGIS je uveden v kapitole 6.1.2 (AII) *Vymezení dotčeného krajinného prostoru (DoKP)*. Nástroj ArcGIS sloužil k vytvoření analýzy viditelnosti, vymezení DoKP a zpracování názorných mapových podkladů řešené oblasti, viz str. 75, kapitola 11. Přílohy. Další odborná literatura a dokumenty byly do práce rovněž zahrnuty. Členění diplomové práce je kombinací Metodického postupu Doc. Ing. arch. Ivana Vorla, CSc. a kol. a Metodických pokynů pro zpracování diplomové práce na FŽP. V zájmu lepší přehlednosti práce jsem zvolila pořadí kapitol odpovídající Metodickému postupu Doc. Ing. arch. Ivana Vorla, CSc. a kol.

Mapové podklady:

Základní mapa ČR 1: 25 000

Žatecko 1: 50 000

Kryry a okolí 1: 50 000

Potenciální přirozená vegetace

Webové prohlížeče:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Česká geologická služba

Katastrální mapa

Mapy stabilního katastru

Národní památkový ústav

Vrstvy použité v programu ArcGIS:

Corine Land Cover 2006

Fytogeografické členění ČR

Geomorfologická mapa ČR

Geologická mapa

Chráněná území

Klimatické oblasti
Přehledka
Půdní typy podle TKSP
Správní členění
Typologie krajiny podle reliéfu a podle osídlení
Vojenské mapování II. a III.
Vodní útvary povrchových vod
ČÚZK: ZABAGED výškopis a polohopis
Záplavové území

Instituce:

Knihovna Kryry
Krajský úřad Ústeckého kraje
MěÚ Podbořany
Rozhledna Kryry

Odborná literatura a dokumenty:

Stránky města Kryry
Územní plán Kryry 2011

5. Současný stav řešené problematiky

Na rozdíl od jiných studií, tato diplomová práce posuzuje stavbu - rozhlednu, která již existuje. Nejedná se tedy o hodnocení připravovaného záměru, ale o studii vlivu stavby, postavené v letech 1905. Nalezené dokumenty o posuzované stavbě naznačují, že stavba nebyla do současné doby posuzována. Nepodstoupila ani žádné jiné studii nebo hodnocení vlivu na hodnoty krajinného rázu.

Dle sdělení Doc. Ing. arch. Ivana Vorla, CSc. a Krajského úřadu Ústeckého kraje, nebylo do této doby ještě vypracované preventivní hodnocení krajinného rázu pro Ústecký kraj.

Pro obec Kryry byl zpracován územní plán datovaný k roku 2011. Z hlediska územního plánu je stavba umístěna na druhu pozemku – ostatní plochy. Samotná stavba je v kategorii – zastavěné plochy a nádvoří (Podbořany, 2011).

Dle katastru nemovitostí je stavba umístěna na parcele č. 557. Výměra zaujímá 62 m² a vlastnické právo patří pod město Kryry (ČÚZK, 2014).

Podobně myšlenou diplomovou prací, která hodnotí vliv rozhledny na krajinný ráz, je studie již bývalé studentky ČZU Evy Pittnerové (2012). Práce stejně jako v tomto případě hodnotí vliv existující stavby na krajinný ráz. Jedná se o rozhlednu u Domažlic. Práce této studentky bude podkladem pro srovnání výsledků této diplomové práce, viz *str. 62, kapitola 8. Diskuze*.

6. Posouzení vlivu rozhledny na krajinný ráz

6.1 (A) Vymezení hodnoceného území

6.1.1 (AI) Popis stavby – Schillerova rozhledna

Poloha:

Ústecký kraj,
Okres Louny,
Město Kryry,
383 m n. m.,
50°10'19.942"N, 13°25'47.818"E,
Nachází se na strmém kopci
východního okraje Kryr (Štekl, 2009).

Parametry:

Typ: cihlová.

Výška: věž 27 m, ochoz
ve tvaru písmene U, 22 m.

Schodiště: 6 kamenných schodů ke vchodu, uvnitř věže 72 točitých dřevěných schodů vedoucích na dřevěný ochoz, 50 schodů na vyhlídkovou plošinu ve tvaru písmene U, 32 kovových schodů na dříve přístupný třetí ochoz (Miškovský, 2005).

Přístup:

lesní cesty z Kryr.

Zhruba 100 m nad městem Kryry se vypíná vrch zvaný *Na Výchledech*, dříve pojmenovaný jako Kostelní nebo Kozí vršek. Směrem k městu a údolí Podvineckého potoka padají prudké srázy, k východu je svah nevýrazný (Soukup, David 2010). Pravděpodobně Albrecht z Ervěnic zde roku 1329 postavil Kozí hrad (Miškovský, 2005). Malý pevný kamenný hrad stál v nároží vrcholové planiny. Prvním pánem hradu byl Albert de Krir. Následně hrad koupili páni z Janovic, kteří jej připojili k petrohradskému panství a nechali svému osudu. Od roku 1483 je hrad uváděn jako opuštěný a naposledy se připomíná v roce 1557. Torzo okrouhlé věže a zbytky zdiva byly patrné ještě v roce 1845. Dnes nalezneme z hradu pouze příkopy, ty protíná

Obr. 6.1: Schillerova rozhledna
(Francová, 2013).

místní komunikace a hradiště, které je chráněno jako kulturní památka ČR (Soukup, David 2010). U trosk hradu byl vztyčen roku 1892 zlacený kříž, jenž ukončoval Křížovou cestu – ta vedla od kostela po úbočí Kozího vrchu až k ruinám hradu (Andrlová, 2010).

Zdejší Okrašlovací spolek se v roce 1905 rozhodl postavit na základech původního hradu rozhlednu. Velkým pomocníkem se stal spolek sdružující kryské rodáky žijící ve Vídni, k nimž patřil mimo jiné i architekt Alois Kaiser, který vyprojektoval cihlovou rozhlednu se třemi vyhlídkami. Shodou okolností se v roce 1905 slavilo 100. výročí narození německého básníka Friedricha Schillera a rozhledna, viz *Příloha 11.2*, se mohla pyšnit tímto jménem. Návrh také počítal se Schillerovým památníkem v přízemí věže (Miškovský, 2005). Stavba byla dokončena až o rok později z finančních důvodů. Slavnostní otevření proběhlo 17. 6. 1906 a stalo se tak jednou z nejvýznamnějších událostí v historii Kryr (Andrlová, 2010). Rozhledna byla roku 2004 prohlášena kulturní památkou Ministerstvem kultury (NPÚ, 2013).

Rozhledna je zajímavou, až mystickou stavbou, která působí, jako by byla součástí hradu. Neomítnutá stavba z červených cihel začíná od země stoupajícími podpěrami, pokračuje asymetrickou hladkou věží, na jejímž vrcholu je umístěna plošina, z níž vyrůstá malá osmiboká věžička. Asymetričnost umocňují okna různých tvarů, velikostí a různě široká schodiště uvnitř věže (Miškovský, 2005), viz *Obr. 6.1*. Otevřený kruhový ochoz nabízí za příznivého počasí výhled na Krušné, Doupovské hory a České středohoří (Štekl, 2009). Stavba je díky své poloze nepřehlédnutelná a tvoří tak v krajině velmi výrazný prvek.

6.1.2 (AII) Vymezení dotčeného krajinného prostoru (DoKP)

Obr. 6.2: Znak města Kryry (Kryry, 2014).

Dle projevů fyzických vlivů, nebo vlivů vizuálních, čichových, sluchových a dalších se vymezuje určité území, které charakterizuje oblast v okolí posuzovaného záměru. Takové území označujeme jako *dotčený krajinný prostor (DoKP)* (Vorel a kol. 2004).

Město Kryry se nachází v jižní části okresu Louny

u rozhraní čtyř krajů – Ústecký, Karlovarský, Plzeňský a Středočeský, viz Obr. 6.3, Příloha 11.6 a Příloha 11.7. Samotné město spadá do Ústeckého kraje. Kryry, viz Obr. 6.10, leží cca 10 km jižně od Podbořan a 25 km severozápadně od Rakovníka. Jako samostatná právnická osoba působí v území Svazek obcí Podbořansko, ve kterém se od roku 2003 sdružuje 11 obcí – Podbořany, Kryry, Vroutek, Lubenec, Blšany, Krásný dvůr, Petrohrad, Blatno, Nepomyšl, Očihov a Podbořanský Rohozec.

Obr. 6.3: Řešené území v rámci ČR (mapy.cz).

Cílem svazku je zabezpečení úzké spolupráce mezi obcemi (Kryry, 2014). V roce 2012 je v obci evidováno 2 412 obyvatel (ČSÚ, 2014).

Obec leží v nadmořské výšce 302 – 387 m n. m. Od ledna 2003 je vrácen Kryrům statut města. Obec se dělí na čtyři místní části – Kryry, Běsno, Strojčice a Stebno. Město nabízí zachovalou

chmelařsko - zemědělskou krajinu s možností využití volného času. Pro občany a turisty byly v blízkosti města vybudovány značené cesty a cyklotrasy. Samotné Kryry jsou velmi aktivním městem a během celého roku se zde pořádá řada akcí jako je např. svátek dobré nálady a letní fotbalové turnaje. V místě se utvořila i řada dobrovolných spolků – Junák, Český červený kříž, Český svaz žen, Svaz dobrovolných hasičů, Sport klub, včelaři, mykologický kroužek, holubáři, kynologové a myslivci (Martinka, 2011).

Vymezení DoKP bylo provedeno vizuálními bariérami – horizonty terénu, lesních porostů nebo zástavby a stanovením potenciální viditelnosti. Rozhledna nepředstavuje nijak náročnou stavbu, která by potřebovala posuzovat v širokém měřítku.

Stanovení pásem viditelnosti posuzované stavby předcházela podrobná terénní pochůzka v oblasti. Po zmíněné pochůzce v terénu byla stanovena dvě pásma viditelnosti posuzované stavby. Do 2 km od stavby můžeme mluvit o výrazném zasažení do krajinného rázu. Svou polohou působí stavba v krajině zcela výrazně, dominantně a je nepřehlédnutelná ze všech viditelných míst. Jedná se o silnou viditelnost. Ve druhém pásmu tj. 2-3 km od objektu nastává zóna zřetelné viditelnosti. Zde se stavba také projevuje, ale nepředstavuje tak výrazný prvek jako v předchozí situaci. DoKP končí ve viditelných místech hranicí 3 km, za hranicí již

stavba krajinný ráz neovlivňuje a je přehlédnutelná, viz *Příloha 12.10 a Příloha 12.17*.

Pro vymezení DoKP byly použity nástroje ArcGIS, funkce Buffer, viz *Příloha 11.10 Analýza viditelnosti a DoKP*. Zóny viditelnosti byly stanoveny následovně:

- Silná viditelnost: 0-2 km
- Zřetelná viditelnost: 2-3 km

Analýza viditelnosti - po stanovení hranice DoKP mohla následovat analýza viditelnosti rozhledny v tomto ohraničeném prostoru 3 km a dále. Do atributové tabulky rozhledny byl přidán sloupec OFFSETA s výškou rozhledny 27 m. Dále byl interpolací vytvořen digitální model terénu (DTM). Jako vstupní vrstvy do této funkce Topo to raster byly použity vrstevnice území a vodní toky. Analýza viditelnosti byla zpracovaná funkcí Viewshed a počítala s bodovou vrstvou rozhledny a vytvořeným DTM. Výsledky viditelnosti stavby byly posouzeny s terénní pochůzkou a s velkou přesností odpovídají skutečnosti.

Celá plocha DoKP je řazena do oblasti krajinného rázu Jesenicko. V oblasti převládají stejné kulturní, přírodní a historické souvislosti a podmínky (Sk, 2008). Oblast Jesenicka leží na hranici krajů Středočeského a Ústeckého. Jesenicko je vymezeno v prostoru Břežany, Všesulov, Blatno a Podbořany. V oblasti krajinného rázu se nachází Petrohradská, Kryrská a Kralovická pahorkatina. Oblastí protékají řeky Berounka a Ohře. Rozkládá se zde i přírodní park Jesenicko, který do DoKP nezasahuje v žádném místě. Místem krajinného rázu jsou samotné Kryry a přilehlé okolí. Jedná se o vizuálně vymezený krajinný prostor, který je pohledově spojitý z většiny pozorovacích stanovišť (Kupka, 2010). Celé území DoKP je řazeno pouze do jedné oblasti krajinného rázu. Posuzovaná stavba nebude mít vliv na jiné oblasti krajinného rázu.

6.2 (B) Hodnocení krajinného rázu dané oblasti a místa

6.2.1 (BI) Vymezení a charakteristika oblasti a míst krajinného rázu

PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKA

GEOMORFOLOGIE A RELIÉF

Za základní jednotku členění ČR považuje Demek (1987) *horopisný* či *geomorfologický* celek. Tyto celky se dále dělí na *podcelky* a *okrsky*.

VB – 1A - b

Systém		Hercynský
Provincie		Česká vysočina
Subprovincie	V	Podberounská soustava
Oblast	VB	Plzeňská pahorkatina
Celek	VB - 1	Rakovnická pahorkatina
Podcelek	VB – 1A	Kněževská pahorkatina
Okrsek	VB – 1A – b	Kryrská pahorkatina

Kryrská pahorkatina VB - 1A - b

Kryrská pahorkatina se nachází v západní části Kněževské pahorkatiny. Pahorkatina zaujímá strukturní sníženinu v jihovýchodním pokračování Mostecké pánve mezi Doupovskými horami a přírodním parkem Džbán. Charakteristický je členitý, mírně zvlněný erozně denudační reliéf plošinných zarovnaných povrchů převážně pliocenního stáří. V území se vyskytuje hustá síť rozevřených i sevřených, často asymetrických údolí vodní sítě v povodí Blšanky. Typické jsou svahy jižní expozice rozbrázděné erozí. Nejvyšším bodem je kopec Lišák (462 m) (Demek a kol. 1987). Mapa, viz *Příloha 11.12*, znázorňuje digitální model terénu.

Oblast je zemědělského a leso-zemědělského charakteru, viz *Příloha 11.16*, *Typy krajiny podle využití* (CENIA, 2013). Mírně zvlněný reliéf je příznivý jak pro zemědělství, tak pro pěstování chmele. Příznivé podmínky tj. půda a podnebí umožňují oblasti prvenství právě v pěstování chmele (*Humulus lupulus*) (Beránek a kol. 2004).

Obec Kryry leží v rovině ve výšce 304 m n. m. Jihozápadně od obce, za údolím zlatého potoka stoupá stráň do výšky 383 m n. m. Na této stráni, již zmíněné jako Kozí vrch, nalezneme Schillerovu rozhlednu. Celý vrch má tvar obráceného písmene L a táhne se dále k Petrohradu kopírující Podvinecký potok. Jihovýchodně od rozhledny stráň klesá směrem ke Strojeticím a Očihovu. Za Blšankou, severně od Kryr, stoupá mírně reliéf směrem k Vroutku a Podbořanům. Na západě po cca 1 km svah ostře klesá k říčce Podhora, která se vlévá do Blšanky.

GEOLOGIE

Soustava: Český masiv - krystalinikum a prevariské paleozoikum,
Oblast: Lužická (západosudetská oblast),
Region: Magmatity lužické oblasti (ČGS, 2013).

Na geologické stavbě ČR se podílejí dvě základní jednotky tj. Český masiv a Západní Karpaty. Obě jednotky odděluje sníženina karpatské prohlubně, která probíhá Vyškovskou a Moravskou branou (Neuhäuslová a kol. 1998).

Dotčené území tvoří především permokarbonské málo zvrásněné až nezvrásněné arkózy, pískovce, jílovce, prachovce a těž slepence. Pískovce a slepence bývají odolnější a budují i skalní útvary. Horniny s výjimkou karbonských mají typickou rudou barvu. Zvětraliny bývají relativně hluboké, hlinité až písčitohlinité. Sprašové hlíny a spraše tvoří místy závěje na východních svazích. Na úpatích bývají mocnější svahoviny, v nivách hlinité náplavy (Culek a kol. 2005). *Příloha 11.14, Geologická mapa území, znázorňuje výskyt konkrétního geologického podloží.*

PEDOLOGIE

Půdou nazýváme svrchní část zemského povrchu, která vzniká rozpadem podložní horniny působením chemických, biologických a fyzikálních vlivů. Složení obsahuje minerální částice, organickou hmotu a vzduch. Půdu tvoří také množství drobných živočichů, hub, bakterií a dalších mikroorganismů. Větší organismy, jako např. savci, obojživelníci a kořeny rostlin už nejsou považovány za součást přírody, i když se v půdě nachází (Forman, Godron 2003).

Zemědělská půda představuje 75 % půdy z celkového počtu. Prostředí je

zemědělsky intenzivně využíváno (Podbořany, 2011). V půdním pokryvu převládají typické a kyselé kambizemě s ostrůvky hnědozemí. Na starých kaolinických zvětralinách se nacházejí silně kyselé a silně toxické kambizemě. Půdy jsou převážně jílovitohlinité a mají charakteristickou narudlou barvu. Půda přirozeně zbarvuje Blšanku a proto je potok někdy označován jako Zlatý. V údolí se vyskytují fluvizemě, které kopírují tok vody (Culek a kol. 2005). Oblast je charakteristická přítomností cihlářských surovin. Půdy jsou vystaveny jak větrné, tak i vodní erozi. V České republice je vodní erozí ohroženo cca 50 % (Miko, Hošek 2009). Dlouhodobá vodní eroze zapříčinila vznik členitě zahloubených roklí, které jsou pro území charakteristickým prvkem reliéfu (Podbořany, 2011). Na mapě, viz *Příloha 11.15*, je znázorněno rozvrstvení a umístění jednotlivých typů půd v řešené oblasti. *Příloha 11.13* naopak znázorňuje *Využití půdy v DoKP*.

VEGETACE A VYUŽITÍ PŮDY

Na území ČR se nachází čtyři velké biogeografické oblasti. Charakterizuje je typické složení fauny a flóry dané evoluční historií formovanou geologickou stavbou a klimatem. Jsou jimi oblasti: Hercynská, Panonská, Karpatská a Polonská (Sádlo, Storch 2000).

Členění:

Biogeografická podprovincie	Hercynská
Biogeografický region	1.13 Doupovský
Fytogeografické členění	Karpatské Oreofytikum
Fytogeografický podokres	2b Podbořanská kotlina

2. Vegetační stupeň - bukodubový

Geobiocenózy tohoto stupně se souvisle vyskytují v teplých suchých až mírně vlhkých oblastech. V Čechách zaujímají většinu území Polabí a dolního Povltaví. Dále je 2. vegetační stupeň rozšířen i v Mostecké pánvi a na jižních svazích Českého středohoří. Bukodubový vegetační stupeň zabírá 14,0 % plochy ČR (Culek a kol. 2005).

Potenciální přirozená vegetace

Potenciální přirozenou vegetaci tvoří mozaika hercynských černýšových

dubohabřin (*Melampyro nemorosi - Carpinetum*), které na okyselených místech doplňují acidofilní bikové doubravy (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*). Na úpatí svahů převažují mochnové doubravy (*Potentillo albae-Quercetum*). Na jižních svazích se objevují teplomilné břekové doubravy (*Sorbo torminalis-Quercetum*).

1. Černýšová dubohabřina (*Melampyro nemorosi-Carpinetum*)

Do druhového složení patří stinné dubohabřiny s dominantním dubem zimním (*Quercus petraea*) a habrem (*Carpinus betulus*), často s příměsí lípy (*Tilia cordata*), dubu letního (*Quercus robur*) a stanoviště náročnějších listnáčů (jasan – *Fraxinus excelsior*, klen – *Acer pseudoplatanus*, mléč – *A. Platanooides*, třešeň – *Cerasus avium*). Dobře vyvinuté keřové patro tvořené druhy opadavých listnatých lesů nalezneme pouze v prosvětlených porostech. Charakter bylinného patra určují mezofilní druhy, především byliny, méně často trávy.

2. Biková doubrava (*Luzulo albidae-Quercetum petraeae*)

Biková doubrava s dominantním dubem zimním (*Quercus petraea*) je charakterizována slabší příměsí až absencí méně či více náročných listnáčů tj. břízy (*Betula pendula*), habru (*Carpinus betulus*), buku (*Fagus sylvatica*), jeřábu (*Sorbus acuparia*), lípy srdčité (*Tilia cordata*), na sušších stanovištích i s příměsí borovice (*Pinus sylvestris*). Zmlazené dřeviny stromového patra jsou nejdůležitější složkou slabě vyvinutého patra keřového, zde se objevuje *Frangula alnus* a *Juniperus communis*. Bylinné patro zastupují (sub)acidofilní a mezofilní lesní druhy. Mechové patro většinou bývá druhově pestré.

3. Mochnová doubrava (*Potentillo albae-Quercetum*)

Jednotka se vyznačuje výskytem druhově bohaté doubravy s dubem zimním (*Quercus petraea*) nebo letním (*Quercus robur*). Někdy může být příměsí habr (*Carpinus betulus*) nebo lípa srdčitá (*Tilia cordata*), vzácněji i buk (*Fagus sylvatica*) a jeřáby (*Sorbus torminalis*, *S. Aria*). Do keřového patra se řadí významné zastoupení druhu *Frangula alnus*, *Corylus avellana* a další druhy. Bylinné patro má zpravidla mozaikovitou strukturu, nejčastěji dominují *Poa nemoralis*, *Carex montana* a *Brachypodium pinnatum*. S menší pokryvností jsou zastoupeny i některé mechy.

4. Břeková doubrava (*Sorbo torminalis - Quercetum*)

Jednotka je tvořena rozvolněnými lesy, ve kterých dominuje dub zimní (*Quercus petraea*). Většina porostů vznikla z pařezových výmladků, o čemž svědčí také občasná příměs habru (*Carpinus betulus*). Místy jsou přimíseny zejména *Sorbus aria*, *S. Torminalis*, *Pinus sylvestris* a *Acer campestre*. Keřové patro je často vyvinuto v omezené míře a důležitou roli v něm hrají mladí jedinci dubu zimního. Bylinné patro zastupují druhy teplomilných doubrav tj. *Vincetoxicum hirundinaria*, *Euphorbia cyparissias*, *Anthericum ramosum* a další. V sušších typech bývají výrazněji zastoupeny mechorosty (Neuhäuslová a kol. 1998).

Obr. 6.4: Doprovodná zeleň u cest (Francová, 2013).

přiměřené výjimky (Löw, 2011a).

Lesy jsou omezeny v členitém reliéfu na malé fragmenty, drobné remízky u vodních toků či uprostřed polí. Vzácněji se objevují středně velké lesní celky. Hlavními dřevinami jsou borovice a smrk. Z listnatých druhů jde o dub, akát, modřín a místy také habr (Neuhäuslová a kol. 1998).

KLIMA

Na základě klimatických rozdílů lze v České republice rozlišit tři klimatické oblasti – teplou, mírně teplou a chladnou. Řešené území spadá do oblasti teplé [T2], viz Příloha 11.17, *Klimatické oblasti v DoKP*. Hodnoty pro stanovenou oblast jsou znázorněny, viz Tabulka 6.1, *Klimatické oblasti podle Quittovy klasifikace – oblast*

T2. Quittova klasifikace zahrnuje dvě teplé oblasti. Kategorie [T2] představuje chladnější a kategorie [T4] teplejší místa této kategorie. Teplá oblast zaujímá nejnižší a nejsušší polohy území s teplotními sumami za malé vegetační období 2400 - 2600 °C. Jedná se přibližně o prostor České tabule, nižší polohy podkrušnohorských vulkanických hornatin, část Pražské plošiny, úzký pruh podél Berounky po Beroun a dále jihozápadním směrem k okolí Zdic. Sklon k tvorbě lokálních inverzí a větrnost klimatu se odvíjejí od umístění poloh jednotlivých segmentů tj. vhloubená nebo vypouklá část reliéfu (Culek a kol. 2005).

Lounský okres je vlivem srážkového stínu Krušných hor nejsušším okresem v ČR. Průměrné roční úhrny srážek se pohybují v rozmezí 300 – 500 mm (Tolasz a kol. 2007).

Parametr	Klimatická charakteristika
Počet letních dní	50 - 60
Počet dní s prům. teplotou 10° a více	160 - 170
Počet dní s mrazem	100 - 110
Počet ledových dní	30 - 40
Průměrná lednová teplota	- 2 až - 3°C
Průměrná červencová teplota	18 - 19°C
Průměrná dubnová teplota	8 - 9°C
Průměrná říjnová teplota	7 - 9°C
Prům. počet dní se srážkami 1 mm a více	90 - 100
Suma srážek ve vegetačním období	350 - 400
Suma srážek v zimním období	200 - 300
Počet dní se sněhovou pokrývkou	40 - 50
Počet zamračených dní	120 - 140
Počet jasných dní	40 - 50

Tabulka 6.1: Klimatické oblasti podle Quittovy klasifikace – oblast T2 (Tolasz a kol. 2007).

Mikroklima je ovlivněno orientací svahů, reliéfem území, vegetačním pokryvem, intenzitou průmyslové výroby a dopravy a s nimi spojenými emisemi. V neposlední řadě mikroklima ovlivňuje také proudění vzduchu (Podbořany, 2011).

POVODÍ

Vodní toky představují cévní soustavu krajiny, proto jsou v krajině tak

významné. I zcela malý tok mění krajinný ráz (Kupka, 2010). Území náleží do povodí Blšanky s délkou toku 50, 79 km a plochou povodí 482, 74 km². Správcem celého území je Povodí Ohře. Blšanka, dříve označována Zlatým potokem, je zařazena do III. řádu povodí s hydrologickým pořadím 1 - 13 - 03 - 043. Jedná se o pravostranný přítok Ohře, do které ústí asi 5 km od Žatce v nadmořské výšce 189, 22 m. Potok pramení v Doupovských horách a jeho největším přítokem je Mlýnecký potok (18, 12 km). V celém povodí se nachází 257 vodních ploch s celkovou rozlohou 150 ha. Největšími z nich jsou rybník Blatno a Stebenský rybník (DIBAVOD, 2013). Vodní toky jsou poznamenány špatnou kvalitou vody, což způsobuje přítomnost eroze (Podbořany, 2011).

V DoKP ústí do Blšanky čtyři přítoky, viz *Příloha 11.11, Hydrologické poměry v DoKP*. Prvním přítokem ze severozápadu je říčka Podhora, do té se vlévá

Březnický potok v blízkosti obce Březnice. Další přítok z jihu se jmenuje Podvinecký potok a posledním, čtvrtým přítokem, tekoucím ze západu je již zmíněný Mlýnecký potok. V území nalezneme také tři vodní nádrže. Severozápadně od Kryr na říčce Podhora je umístěn Kryrský rybník, viz *Obr. 6.5*. Ve stejném směru na

Obr. 6.5: Pohled na vypuštěný Kryrský rybník (Francová, 2013).

kopci leží Nebeský rybník a na západním přítoku Blšanky byla vybudována Vidhostická nádrž (DIBAVOD, 2013). V blízkosti toku Podhora směrem k Vroutku a v okolí Nebeského rybníka lze rozpoznat mokřady. Záplavové území N – letých vod je znázorněno, viz *Příloha 11.11*.

CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

DoKP leží v Českém středohoří mezi Křivoklátskem a Krušnými horami. Přímo v území se nenachází žádný přírodní park. Parky, které jsou nejbližší k posuzované lokalitě, jsou přírodní parky Jesenicko a Džbán. Dotčenou oblastí prochází regionální biokoridor a jsou zde umístěna také regionální biocentra.

Většinou území prochází nadregionální biokoridor. V oblasti se nenachází žádné ložiskové území, viz *Příloha 11.18, Chráněná území v DoKP* (CENIA, 2013). Nejbližší Evropsky významné lokality a Ptačí oblasti se nacházejí v Doupovských horách (AOPK, 2013).

Historická charakteristika

Výše uvedená charakteristika je klíčová pro pochopení logiky vztahů mezi přírodními vlastnostmi krajiny a jejím využíváním vzhledem k jejich trvalé (dlouhodobé) udržitelnosti. Může nést stopy významných historických událostí. Specifická součást kulturní charakteristiky spočívá v souvislostech kulturních a přírodních charakteristik oblasti či místa (Vorel a kol. 2004).

Čím déle krajinu obývá dané společenství lidí, tím lépe si v ní uspořádá svá individuální teritoria. Tím se krajinná struktura vyváženěji vyvíjí a je zároveň lépe ošetřována, hájena a kráslena. To bylo a snad i bude hlavním bohatstvím venkovské komunity a celé středoevropské kultury (Löw, 2001).

Historie obce se začíná psát již v 5. století což dokládá značný počet nálezů v území. Lokalita byla však osídlena již od pravěku lovci mamutů. Později se v tomto kraji usídlil slovanský kmen Lučané přicházející ze severu. Tuto skutečnost dokládá nalezení popelnicových pohřebišť (Soukup, David 2010). Ke konci

Obr. 6.6: *Kostel Narození Panny Marie* (Francová, 2013).

třicátých let 11. století přivádí kníže Břetislav I. do Čech zajaté Poláky z hradu Giecz. Usuzuje se, že se usadili právě v těchto místech. Výraznější osídlení dnešních sídel přinesla kolonizace ve 2. polovině 12. století. Místem v tu dobu procházela Bavorská obchodní stezka z Plzně na Žatecko (Sk, 2008).

První písemná zmínka o Kryrech pochází z roku 1320. Z 90. let 14. století je doložený záznam o přítomnosti kostela Narození Panny Marie, viz *Obr. 6.6*, stojícího na úpatí Kostelního kopce. V blízkém okolí kostela je středověké pohřebiště. Dle náhrobku se zde pohřbívalo ještě v 19. století. V současné době zde stojí také pomník

padlým obětím v 1. světové válce (Andrlová, 2010). Původní osada vznikla pod již zaniklým Kozím hradem. Za panování Jana Lucemburského bylo pro osadu získáno právo trhu a právo vařit pivo (Soukup, David 2010). Z této doby pochází znak Alberta de Krir – zlatý štít a na šikmé haluzi sedící černý havran, viz Obr. 6.2. Z roku 1418 lze najít zmínku o osadě nedaleko Petrohradu nazvané Krier, později uváděno Kryer což je odvozeno od polského „křičeti, krárati, kejhati. Již v této době stál na Kostelním vrchu hrad se čtvercovým půdorysem a dvojitým příkopem, který hrad chránil (Kryry, 2014), viz Příloha 11.5. V roce 1421 vpadla do Kryr křižácká vojska a vyvražдила české obyvatelstvo. Začalo postupně přibývat německého obyvatelstva a tento stav trval až do roku 1946 (Soukup, David 2010). Pobělohorské období nebylo příznivé a lid se zmítal v sociálních nesnázích. Především rolníci žili ve značné bídě (Kryry, 2014).

Dolní polovina obce padla za oběť při rozsáhlém požáru roku 1664. Ta byla obnovena a na stavbu byl použit pískovec z lomu Kostelního vrchu. Tehdy vedle pískovce nastupuje další stavební materiál typický pro toto území, jedná se o sušené cihly z jílové hlíny. Obec prosperovala i díky bohatým zásobám cihlářské hlíny (Soukup, David 2010). I dnes se zde nachází úložiště písku. Druhá polovina obce prvnímu ohni odolala, domy však byly dřevěné a shořely při druhém požáru roku 1791 (Kryry, 2014). V 18. století dochází k poněmčení kraje (Sk, 2008). V letech 1871–1873 začíná výstavba železniční dráhy. Celé dílo bylo postaveno za neuvěřitelně krátkou dobu. Železnice plnila roli v rozvíjející se průmyslové Evropě (Andrlová, 2010).

Obr. 6.7: Bunkr ze 40. let (Francová, 2013).

Výrazný zásah do krajiny představuje budování systému opevnění z let 1935 - 1938, viz Obr. 6.7. Státní hranici po celé její délce lemuje více než deset tisíc betonových bunkrů. Ty byly rozmístěny ve vzájemné viditelné blízkosti respektující pravidlo, že jednotlivá stavba vidí na dva sousední bunkry (Matoušek, 2010). V DoKP se nalézají 16 bunkrů (Höll, 2005).

Oblast Kryr se s nástupem roku 1938 stává součástí Třetí říše (Sk, 2008). V roce 1945 skončila největší válka v dějinách lidstva a německé obyvatelstvo bylo vyhnáno. Do očištěného pohraničí se mohly opět vrátit tisíce českých rodin, odsunutých po mnichovském diktátu. Na Podbořansko a Žatecko reemigrovalo kolem 36 000 Čechů z Volyně (Hlaváček, 1988). Lidé byli se svým polem, loukou, lesem a rybníkem prakticky v každodenním styku (Kyselka, 2001). S nástupem komunistického režimu přichází znárodnění půdy, scelování pozemků, zemědělské družstevnictví, rozorávání mezí a další negativní aspekty pro krajinu spojené s tímto budovatelským obdobím lepších zítřků (Hájek, 2008). V této době dochází k přerušení harmonického vztahu mezi hospodáři a obdělávanou krajinou (Sklenička, 2003a). Po roce 1989 přichází proces restitucí majetku (Sklenička, Pittnerová 2003). Dnes zde jistě nalezneme stopy po tomto období. Zemědělské stavby působily v sídle a krajině zcela dominantně (Kykal, 2005). Kraj se dnes snaží upozornit návštěvníka především rekreačním potenciálem.

Kulturní charakteristika a lidová architektura

Kulturní charakteristika a lidová architektura je dána způsobem využívání přírodních zdrojů člověkem a stopami, které v krajině zanechal (Vorel a kol. 2004).

Obec je položena mezi svahy, jedná se o půdorys návesní silnicové vesnice. Jednotlivé domy lemují z obou stran hlavní silnici. Z mapy stabilního katastru, viz *Obr. 6.9*, lze rozeznat plužinu záhumenicovou. Zemědělská plocha ležela za humny přiléhající usedlosti. Tento typ je často spojen s vesnicemi probíhajícími podél jedné osy.

Obr. 6.8: Označení křížové cesty (Francová, 2013).

Pozemková struktura tvořila systém krajinných linií utvářející dynamiku a vzájemné estetické kompozice. Vzhledem k tomu, že tato liniovost směřovala k sídlům, byly vytvořeny předpoklady pro plynulé propojení sídel s navazujícím prostředím. Vesnice nebyla tak „vedle krajiny“, ale byla „s krajinou srostlá“

(Mareček, 2001). Plužina vykazuje různé typy dle toho, jak je uvnitř rozdělena pozemková držba usedlostí. Dalším kritériem pro členění je terén, ve kterém se plužina rozkládá (Pešta, 2000).

V České republice byly tyto krajinné struktury důsledkem socialistického zemědělství znehodnoceny (Pittnerová, 2005). Vesnice je středověkého původu, čemuž odpovídá půdorys sídla. Náměstí je pravidelně vyměřené, má obdélníkový tvar, dochovaly se formy zděných statků s okapovou orientací (Pešta, 2000). Při porovnání mapy stabilního katastru, II. a III. vojenského mapování, viz *Obr. 6.9, Příloha 11.8 a Příloha 11.9*, se současným stavem lze tvrdit, že urbanistická struktura se částečně zachovala. Ve vertikálním pohledu obce vyčnívá věž kostela Narození Panny Marie.

Obr. 6.9: Stabilní katastr - Kryry (ČÚZK, 2013).

Věže byly stavěny tak, aby byly viditelné z co největšího území (Kupka, 2010). Ostatní zástavba je nižší a působí tak přirozeně v okolí. S růstem počtu obyvatel na konci 19. století však přibylo více domů, zejména v severní a severozápadní části Kryr. Do původní struktury se přidaly nižší panelové domy a zemědělské usedlosti využívané v období komunismu. Ve východní části obce, na

místě bývalého cukrovaru byl postaven výrobní závod AGC zabývající se výrobou skla. Budova závodu je dobře viditelná, vícepatrová a původnímu duchu vsi se vymyká. Cesta vedoucí do Vrutku je dnes lemována novými domy. Ze starých map lze vyčíst, že cestní síť byla hustší před zemědělskou kolektivizací.

Obr. 6.10: Letecký snímek Křiváň (mapy.cz).

Okolí Křiváň a celá oblast Žatecka jsou známé dobrými podmínkami pro pěstování chmele. Svoji roli hrálo nejen klima a přírodní podmínky, ale i možnost odbytu do měst, vývozu a obchodu. Počátky pěstování jsou doložené od druhé poloviny 13. stol. Pivo se v obci vařilo od roku 1850. Chmel se pěstoval v zahradách i v samostatně rozlehlých chmelnicích (Beránek a kol. 2004).

Přítomnost ovocných stromů, viz Příloha 12.6, dokládá historicky zakořeněnou ovocnářskou tradici naší venkovské krajiny. Ovocné stromy jsou v naší zemědělsky využívané krajině velmi početným, často i jediným druhem dřeviny (Mareček, 2006). Ve městě byly nalezeny nástroje a nádoby z mladší doby kamenné a bronzové, kultury Únětické (KČT, 2010).

V roce 1764 byla vystavěna na úbočí Kostelního vrchu *Křížová cesta* resp.

Sedm zastavení Bolestí Panny Marie, viz Obr. 6.8. Ta vedla od prostranství před kostelem po úbočí Kostelního kopce a končila na jeho vrcholu u trosek hradu. Tato cesta byla lemována jednotlivými zastaveníčky, která byla zhotovena z již zmíněného pískovce. V roce 1864 byla zastavení opatřena plechovými tabulemi znázorňující výjevy Kristovy cesty a ukřižování (Andrlová a kol. 2010). Význam těchto míst, spojených s kulturními nemovitými památkami tkví ve vazbě na duchovní dějiny a víru národa (Kupka, 2010).

Na starých cestách z Kryr stávala tzv. „zastavenička“, ta sloužila poutníkům k odpočinku, modlitbě a nabrání sil před další cestou. V dřívějších dobách bylo možné najít v těchto místech více kapliček. Dnes se zachovala pouze jedna, umístěna na cestě do Strojetic, viz Obr. 6.11. Jedná se o výklenkovou kapli s obrázkem

Obr. 6.11: Zastaveničko na cestě do Strojetic (Francová, 2013).

panenky Marie z roku 1479. Od té doby byla kaple pravidelně opravovaná (Andrlová a kol. 2010).

Směrem k Vroutku jsou v poli umístěny morové kameny. Dochovaly se dva ze čtyř a označovaly místa, kam lidé z Vroutku nosili občanům Kryr jídlo v době, kdy byla vesnice uzavřena a vládl zde mor (Soukup, David 2010).

V Kryrech se nachází památkově chráněný dům č. p. 12, viz Příloha 11.3. Patří k nejstarším domům v obci a stojí na Hlavní ulici. Pochází pravděpodobně z 19. století (Andrlová a kol. 2010). Obec křížuje pěší turistická trasa.

Do Podbořan se lze dostat po zeleném a do Vroutku po modrém značení. Obě z cest nabízí zajímavé procházky s rozhledem do širokého okolí (Kčt, 2010).

Vizuální charakteristika – vizuální projev znaků v DoKP

Je zřejmé, že některé druhy vizuálních zásahů nepůsobí v krajině nápadně a na druhou stranu jiné, mnohem drobnější, mají podstatný vliv. Důležité je soustředění a výraznost znaků krajinného rázu, tedy jevů, které spoluvytvářejí krajinnou identitu (Vorel, 2010). Vizuální dominantu v DoKP představuje vrch zvaný

Na Výhledech vysoký 383 m n. m., na kterém je zároveň umístěna i posuzovaná stavba. Tato vyvýšenina začíná stoupat strmě od Blšanky a ze 30 % je zalesněna. Převýšení je vysoké cca 70 m. Vrch přesně kopíruje Podvinecký potok tekoucí od Petrohradu a vlévající se v Kryrech do Blšanky. Od místa posuzované stavby je vrch nejprve

Obr. 6.12: Mokřady na cestě do Vroutku (Francová, 2013).

plochý a následně se mírně svažuje jižním směrem ke Strojeticím, Petrohradu a Březnici. Všechna tato místa jsou osazena historickými válečnými bunkry, viz Příloha 12.9. V nezalesněných místech jsou dlouhé lány obhospodařovaných polí, remízky a solitérní stromy.

Ze severní strany od vrchu Na Výhledech protéká již několikrát zmiňovaná Blšanka. Ta se nachází přirozeně v údolí se samotným městem Kryry. Severně za městem terén opět stoupá k Vroutku a Podbořanům. V těchto místech se terén mírně vlní a pozemky jsou intenzivně zemědělsky obhospodařované. Nelze přehlédnout stopy minulého režimu. Pole jsou koncipována ve velkých lánech s občasnými remízky. Z Kryr vedou dvě turistické trasy. První, zelená stezka, vede východně do Valova a následně do Podbořan. Trasa je kopírovaná zelení a lesním porostem. V tomto prostoru se nachází i pískovna, viz Příloha 12.4 a stará

Obr. 6.13: Rozhledna v popředí s chmelnicí (Francová, 2013).

zemědělská budova. Druhá, modrá cesta směřuje do blízkého Vroutku. Vede skrz pole, kde mívá mokřady, viz Obr. 6.12 a Příloha 12.2 a Nebeský rybník u mlýna, viz Příloha 12.7.

Západní částí DoKP protékají potoky Podhora, Mlýnecký a Blšanka. Na Podhoře leží Kryrský rybník, který je

v současné době vypuštěn. V loňském roce se protrhla při jarní povodni hráz a všechna voda z rybníka se vylila do města a dále do Blšanky a přilehlých obcí. Železnice, viz Příloha 12.8, kopíruje údolí Podhory, Blšanku a pod vrchem Na Výhledech se stáčí jižně podél Podvineckého potoka. Mezi potoky svahy velmi mírně stoupají dále na západ. V této části převažuje výskyt chmelnic, viz Obr. 6.13 a dobré podmínky pro růst. Areál bývalé cihelny je umístěn v této části, jihozápadně od posuzované stavby.

Východní prostor DoKP se vyznačuje svažující se strání od posuzované stavby. Na konci svahu vede silnice do Strojetic lemovaná ovocnými stromy, viz Obr. 6.4. Ovocné aleje u cest vytvářely „obytnou a teple pohostinnou atmosféru“ (Mareček,

Obr. 6.14: Boží zastaveníčko (Francová, 2013).

2001). U cesty je umístěno boží „zastaveníčko“, viz Obr. 6.14.

Východní prostor je bohatý na přítomnost remízů. Jako v ostatních částech DoKP jsou v těchto místech obdělávaná pole a chmelnice táhnoucí se až k Očihovu. Reliéf se zde vlní jen mírně. Celé území křížují dvě silnice III. třídy. Protíná ho jižní

silnice vedená z Petrohradu do Očihova a severozápadní cesta z Vroutku do Podbořan. Obě tyto cesty jsou doprovázeny starými ovocnými stromy. Severozápadní cesta je doplněna o přítomnost mokřadů a křížku u cesty. Právě tento křížek umocňuje přítomnost ovocného stromu, který zdůrazňuje označení tohoto místa. Na okraji jižní silnice roste stará topolová alej.

Estetické hodnoty krajiny, harmonické vztahy a měřítko

Estetická hodnota krajiny je vyjádřením přírodních a kulturních hodnot, harmonického měřítka a vztahů v krajině, viz str. 24, kapitola 3.4 *Terminologický slovníček*. Předpokladem vzniku estetické hodnoty jsou subjektivní vlastnosti pozorovatele, objektivní okolnosti pozorování a objektivní vlastnosti krajiny. Ve stanovení měřítka se posuzuje členění krajiny, které odpovídá harmonickému

vztahu činností člověka a přírodního prostředí. Vztahy v krajině vyjadřují soulad činností člověka a přírodního prostředí (Vorel a kol. 2004).

Důležitým znakem DoKP v okruhu zřetelné viditelnosti (do 3 km) je horizontální, střední charakter/měřítko bez výrazných kopců pouze s vyvýšeninou vrchu Na Výhledech, kde se nachází i posuzovaná stavba.

Středním charakterem/měřítkem je myšlen větší krajinný prostor, utvářený většími plochami, vytvářející dojem, že je možné dosáhnout vzdálených míst jízdou na kole (Bukáček, 2010). Přítomností vrchu jsou zajištěny široké výhledy do okolní krajiny a prostor je tak přehledný a dobře viditelný. Kontrast hranic představuje městská zástavba, střídající se pole, chmelnice, lesy a přítomnost vodních toků.

Zásadní vliv na měřítko kompozice mělo rozmístění pozemků, jejich tvar a velikost (Mareček, 2001). Jedná se o poměrně otevřenou krajinu se zajímavými průhledy do zemědělské krajiny. Svým měřítkem, intenzivním zemědělským charakterem a členitostí se tato sudetská krajina nevyznačuje výraznými estetickými znaky atraktivnosti spočívající v prostorovém členění krajiny nebo přírodních hodnotách.

Naproti tomu se zde projevují znaky kulturní krajiny. Jedná se o zemědělskou obec s tradicí chmelařské a cihlářské výroby. Co se týče struktury města, za zmínku stojí dominanta kostela Narození Panny Marie, viz *Příloha 11.1*, a historická architektura. Mezi rušivé prvky působící v intravilánu patří nevyužitá zemědělská a cihlářská budova spolu s výrobní halou prosperující sklárny. Tyto budovy nezapadají svým uspořádáním a velikostí do zástavby obce.

Kapitola 12. nabízí názorný přehled území, viz Fotodokumentace. Na fotografiích, které vznikly při podrobné pochůzce, je znázorněna jak samotná posuzovaná stavba, tak i okolí řešeného území v různých vzdálenostech.

6.2.2 (BII) Identifikace a klasifikace znaků oblasti a míst krajinného rázu

Základním kamenem celého hodnocení je identifikace znaků a hodnot krajinného rázu (Bukáček, 2010). Podklady pro vytvoření následujících tabulek vycházejí z použité metodiky autorů Vorla, Bukáčka, Matějky, Culka a Skleničky (2004).

Přehlednost tabulek odlišují různé barvy. V šedých tabulkách je znázorněna přítomnost indikátoru v řešeném území. V tabulce A, viz *Tabulka 11.1*, se indikátorem rozumí *přítomnost hodnot přírodní charakteristiky*. Tabulka B, viz *Tabulka 11.3*, zaznamenává indikátory v podobě *hodnot kulturní a historické charakteristiky*. Indikátory v tabulkách C znázorňují *přítomnost znaků nebo hodnot rysů prostorové skladby*, viz *Tabulka 11.5*, a *přítomnost rysů charakteru a identity krajiny*, viz *Tabulka 11.6*.

V následujících, oranžových, tabulkách jsou zaznamenány hlavní znaky, které byly identifikované během studie území a podrobné analýzy v DoKP. Tyto znaky se dále klasifikují dle projevu, významu a cennosti v území. Tabulka A, viz *Tabulka 11.2*, představuje *znaky přírodní charakteristiky*, v tabulce B, viz *Tabulka 11.4*, jsou uvedeny *znaky kulturní a historické charakteristiky* a tabulka C, viz *Tabulka 11.7*, poukazuje na *znaky vizuálních hodnot včetně harmonického měřítka a vztahů v krajině*.

7. Výsledky - (C) Posouzení zásahu do krajinného rázu

7.1 (CI) Posouzení míry vlivu záměru na identifikované znaky a hodnoty

V následující části je posuzován vliv stavby – rozhledny, na jednotlivé znaky krajinného rázu. Stejně jako v předešlé části nalezneme v tabulkách identifikované znaky a jejich klasifikaci dle projevu, významu a cennosti. U každého znaku je dále uveden vliv, který představuje posuzovaná stavba právě na tento identifikovaný znak, viz *Tabulka 7.1, Tabulka 7.2 a Tabulka 7.3.*

A	IDENTIFIKOVANÉ HLAVNÍ ZNAKY PŘÍRODNÍ CHARAKTERISTIKY	KLASIFIKACE ZNAKŮ			
		Dle projevu	Dle významu	Dle cennosti	Posouzení míry vlivu záměru na identif. znaky
		+	XXX	XXX	Žádný Slabý Středně- -silný Silný Stírající
		O	XX	XX	
N	X	X			
		pozitivní	zásadní	jedinečný	
		neutrální	spoluurčující	význačný	
		negativní	doplňující	běžný	
A1	Výrazný svah Na Výhledech	+	XXX	XX	Silný
A2	Specificky mírně zvlněný reliéf	+	XX	X	Středně-silný
A3	Výrazný prvek liniové zeleně	+	XX	X	Slabý
A4	Otevřené zemědělské plochy	O	XX	X	Středně-silný
A5	Výskyt chmelnic	+	XX	XX	Slabý
A6	Přítomnost lesních ploch a lesních okrajů lemující zemědělské plochy	+	X	X	Slabý

A7	Vegetační doprovod (aleje, stromy u cest, solitéry)	+	X	X	Středně silný
A8	Přítomnost vodních toků	+	X	X	Žádný
A9	Přítomnost vodních ploch a mokřadů	+	X	X	Slabý
A10	Pískovna	O	X	X	Žádný

Tabulka 7.1: Identifikované hlavní znaky přírodní charakteristiky č. 2.

B	IDENTIFIKOVANÉ HLAVNÍ ZNAKY KULTURNÍ A HISTORICKÉ CHARAKTERISTIKY	KLASIFIKACE ZNAKŮ			Posouzení míry vlivu záměru na identif. znaky	
		Dle projevu	Dle významu	Dle cennosti		
		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný		Žádný Slabý
		O neutrální	XX spoluurčující	XX význačný		Středně- silný Silný
N negativní	X doplňující	X běžný	Stírající			
B.1	Kostel Narození Panny Marie - dominanta	+	XXX	XX	Stírající	
B.2	Křížová cesta na úbočí Kostelního vrchu	+	X	XX	Žádný	
B.3	Zbytky dochovaného hradiště	O	X	X	Žádný	
B.4	Drobná sakrální architektura (boží muka, zastaveníčka atd.)	+	X	X	Slabý	
B.5	Dům č. p. 12 z 19. stol.	+	XX	X	Žádný	
B.6	Nevyužitá budova zemědělského družstva	N	X	X	Žádný	
B.7	Přítomnost vojenských bunkrů	+	XX	XX	Slabý	
B.8	Železniční síť	O	X	X	Slabý	
B.9	Částečně dochovaná cestní síť	O	X	X	Žádný	

B.10	Částečně zachovaný půdorys silnicové vesnice	+	XX	X	Slabý
-------------	--	---	----	---	--------------

Tabulka 7.2: Identifikované hlavní znaky kulturní a historické charakteristiky č. 2.

C	IDENTIFIKOVANÉ HLAVNÍ ZNAKY VIZUÁLNÍCH HODNOT VČETNĚ HARMONICKÉHO MĚŘÍTKA A VZTAHŮ V KRAJINĚ	KLASIFIKACE ZNAKŮ				Posouzení míry vlivu záměru na identif. znaky
		Dle projevu	Dle významu	Dle cennosti	Žádný Slabý Středně-silný Silný Stírající	
		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný		
		O neutrální	XX spoluurčující	XX význačný		
N negativní	X doplňující	X běžný				
C.1	Horizontální charakter krajiny s vyvýšeninou – Na Výhledech (Kozí vrch)	O	XX	XX	Středně-silný	
C.2	Otevřené území zemědělské krajiny	O	XX	X	Středně-silný	
C.3	Převládající plocha chmelařsky a zemědělsky obhospodařované půdy	+	XX	X	Slabý	
C.4	Výraznější linie morfologie terénu (horizonty, hrany atd.)	+	X	X	Slabý	
C.5	Linie vegetačních prvků podél cestní sítě	+	X	X	Středně-silný	
C.6	Zřetelné linie zástavby	O	X	X	Žádný	
C.7	Přítomnost architektonické dominanty	+	XX	X	Stírající	
C.8	Přírodě blízký charakter	+	XX	X	Žádný	

Tabulka 7.3: Identifikované hlavní znaky vizuálních hodnot včetně harmonického měřítka a vztahů v krajině č. 2.

7.2 (CII) Určení únosnosti zjištěné míry vlivu z hlediska rázovitosti daného místa

VLIV NA ZÁKONNÁ KRITÉRIA KRAJINNÉHO RÁZU (§ 12 ZÁKONA 114/1992 Sb.)	VLIV ZÁMĚRU
Vliv na rysy a hodnoty přírodní charakteristiky	Středně silný
Vliv na rysy a hodnoty kulturní a historické charakteristiky	Slabý
Vliv na estetické hodnoty	Středně silný
Vliv na významné krajinné prvky (VKP)	Slabý
Vliv na zvláště chráněná území (ZCHÚ)	Žádný
Vliv na kulturní dominanty	Stírající
Vliv na harmonické měřítko	Slabý
Vliv na harmonické vztahy	Slabý

Tabulka 7.4: Vliv na zákonná kritéria krajinného rázu.

Na základě vyhodnocení analýzy únosnosti míry vlivu lze konstatovat, že vliv stavby – rozhledny, **představuje slabý, středně silný a stírající zásah** do krajinného rázu dle výše uvedených kritérií v zákoně, viz *Tabulka 7.4*.

Značným problémem je stírající vliv záměru na zásadní rys, v tomto případě se jedná o kulturní dominantu, viz *Příloha 12.23*. Tuto dominantu představuje Kostel Narození Panny Marie. Význam tohoto identifikovaného znaku je ve studii uváděn jako zásadní. Jedná se o rušivý zásah degradující význam pozitivního znaku.

Z výsledků studie vyplývá, že stavba výrazně ovlivňuje krajinný ráz a pokud by se jednalo a navrhovanou stavbu, nedoporučila bych ji k realizaci.

8. Diskuze

Z výsledků studie bylo zjištěno, že stavba značně ovlivňuje hodnoty krajinného rázu. Pouhý pohled na stavbu pozorovatele ujistí o tom, že stavba představuje v krajině velmi výrazný prvek. Jak již bylo v práci uvedeno, výrazným prvkem je hlavně z důvodu svého umístění na úpatí kopce zvaného Na Výhledech. Stavba ve výsledku představuje slabý, středně silný a stírající zásah do krajiny.

Pojďme ale nahlédnout více do historie obce Kryry. Z historie obce, viz *str. 48, kapitola Historická charakteristika*, je známo, že na místě posuzované rozhledny stával Hrad Kozihrady. První zmínka o tomto hradu přichází již z roku 1329. Co se týče výsledku, který představuje stírající zásah do krajiny, viz *str. 58, kapitola 7. Výsledky - (C) Posouzení zásahu do krajinného rázu*, mluvíme zde o projevu posuzované stavby versus kulturní dominanty. Právě tuto dominantu představuje kostel Narození Panny Marie v Kryrech. Při pohledu opět do historie zjišťujeme, že hrad Kozihrady stával v místě dříve, než samotný kostel Narození Panny Marie. Ten je datován až od 90. let 14. století. Je možné, že v minulosti působily v území dvě kulturní dominanty vzájemně. Jednalo by se o hrad Kozihrady a kostel Narození Panny Marie. Můžeme se domnívat, že tomu tak bylo. Při pozorování v obci lze najít specifické průhledy, viz *Příloha 11.4*, při kterých bylo asi možné pozorovat jak kostel tak i Kozihrady, které se tyčily přesně nad ním v kopci. V dnešní době nejsou k sehnání žádné historické fotografie nebo záznamy, které by zobrazovaly obě stavby společně. Samotný náčrt Kozihradů, viz *Příloha 11.5*, se však dochoval.

V této práci byla hodnocena rozhledna, která byla vybudována na místě Kozihradů. Výsledky představují vliv stavby na hodnoty krajinného rázu, které byly identifikovány v dnešní době. O pravdivosti a vizuální symbióze dvou kulturních dominant můžeme dnes pouze debatovat. Je však jisté, že výstavbou posuzované rozhledny nedošlo k „načínání“ v krajině. Stavba má pouze symbolizovat místo, kde dříve stávaly Kozihrady. V území je stavba velmi oblíbeným a navštěvovaným místem. Občané Kryr jsou na tuto stavbu pyšní.

Dalo by se konstatovat, že stavba rozhleden na místech bývalých hradů není

v České republice výjimečná. I v jiných případech lze mluvit o připomenutí místa, kde dříve stávala jiná, významná stavba. Podobnou stavbou, která má připomenout dávný hrad, je Vyhlídková věž Landek. Ta je umístěna v Ostravě a stojí na místě bývalého hradu ze 13. století (Ostrava, 2014). Další podobně myšlenou stavbou je rozhledna ve Skuhrově nad Bělou. Ta je stejně, jako předešlé rozhledny, postavena na místě bývalého hradu (Skuhrov nad Bělou, 2014). Podobná diplomová práce, která hodnotí vliv rozhledny na krajinný ráz, je práce z roku 2012. Tato práce hodnotí vliv rozhledny, která byla vybudovaná na místě bývalé kaple Panny Marie Lurdské v lokalitě na Domažlicku (Pittnerová, 2012). Ve zmíněné práci nedochází k takovému vlivu stavby na hodnoty krajinného rázu. Stavba představuje jen slabý nebo žádný vliv. Vliv této posuzované stavby na ráz není tak velký, protože rozhledna je viditelná jen z některých míst a je částečně kryta porostem.

Jak již bylo uvedeno, stavbou rozhledny nedošlo k „načínání krajiny“, přesto rozhledna působí na hodnoty krajinného rázu. Je však nutné podotknout, že stavba - rozhledna je vizuálně přijatelná a pro mnoho pozorovatelů působí v krajině pozitivně na rozdíl od staveb, jako jsou větrné elektrárny.

Vrcholy kopců, často zvýrazněné věžemi hradů, zámků, nebo kostelů, dodávají již od středověku naší krajině velkou estetickou hodnotu. Kontrast horizontální hmoty města a vertikálního směřování věží a dalších dominant harmonicky propojuje město s rázem okolní krajiny. V tomto čase jsme svědky rozsáhlé nové výstavby, která tuto hodnotu často opomíjí (Kročá, 2005). Rozhledny do české krajiny patří, jen jejich počet se v České republice pohybuje kolem 350 (Miškovský, 2005).

9. Závěr

K zemi přistupujeme nejrůznějšími způsoby. Především jako k místu našeho života – jako k povrchu, po kterém kráčíme či jezdíme, jako k místu, kde si budujeme domov, kde získáváme obživu a odkud si bereme vše ostatní, co se nabízí nebo co lze s větším či menším úsilím vydobýt, a kam ukládáme vše, co už přestalo sloužit naší potřebě (Dejmal, 2001).

V této diplomové práci byly splněny všechny stanovené cíle. Rešerše stručně představila a pojednávala o pojmech krajina a krajinný ráz. Následně byla vytvořena studie zájmového území, která přiblížila posuzované území z přírodního a historického hlediska. Před začátkem studie byla provedena analýza území, která měla za cíl identifikovat znaky krajinného rázu. Tyto znaky byly pak dle výše uvedené metodiky klasifikovány. V závěru práce došlo k posouzení a určení únosnosti zjištěné míry vlivu na krajinný ráz v souladu se zákonem č.114/92 Sb. v platném znění. Nezbytným nástrojem pro diplomovou práci byl program ArcGIS, pomocí kterého byly vytvořeny mapové podklady a analýzy v území.

Výsledkem studie je zásah, který je hodnocen jako **slabý, středně silný a stírající**. Jednotlivé výsledky hodnocení jsou znázorněny níže.

- Záměr **středně silně** narušuje **přírodní charakter** krajinného rázu, který je tvořen svahem Na Výhledech a otevřenými zemědělskými plochami.
- **Slabý vliv** se projevuje v hodnotách **kulturní a historické charakteristiky**, kterou představuje např. drobná sakrální architektura a vojenské bunkry.
- Stavba **středně silně** narušuje také **estetické hodnoty**.
- Co se týče **významných krajinných prvků**, stavba je svou přítomností narušuje **slabě**.
- **Stírající vliv** má stavba pouze na **kulturní dominantu**, kterou představuje kostel Narození Panny Marie.
- Vlivy na **harmonické měřítko** a **harmonické vztahy** jsou z výsledků studie hodnoceny jako **slabé**.

V případě, kdy by se jednalo o navrhovanou stavbu, bych na základě vyhotovení studie dle metodického podkladu a získaných výsledků záměr nedoporučila k realizaci.

„Krajina nikdy není neměnným objektem, ale neustále se proměňujícím obrazem, stejně pomíjivým jako světlo, které ji nepřetržitě znovu a znovu určuje” (Brunclík, 2004).

10. Literatura

Andrlová Z. a kol., 2010: *Kryry: Cesta 1945-2010. Raise.*

AOPK, 2013: *Agentura ochrany přírody a krajiny, online: <http://drusop.nature.cz/>, cit. 10.12.2013.*

Bárta F. a kol., 2007: *Krajina v České Republice. Consult, Praha.*

Benesch A., Doblhammer R., 2006: *Ochrana krajinné identity před společností – pro společnost? In: Vorel I., 2006: Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Beránek J. a kol., 2004: *Žatec. Lidové noviny, Praha.*

Brtnický M. a kol., 2012: *Degradace a regenerace dílčích krajinných sfér. Mendelova univerzita, Brno.*

Brunclík P., 2004: *Krajiny-1997-2004-Landscapes. Paseka, Praha.*

Bukáček R., 2010: *Metodika preventivního hodnocení krajinného rázu, verze 2. In: Vorel I., Kupka J., 2010: Aktuální otázky ochrany krajinného rázu. ČVUT, Praha.*

Bukáček R., 2011: *Zamyšlení nad vztahy sídla a jeho krajinného rámce a jejich ochranou. In: Vorel I., 2011: Krajinný ráz v sídlech / Sídla v rázu krajiny. ČVUT, Praha.*

Cílek V., 2006: *Mikromytologická diverzita a časový ráz krajiny. In: Vorel I., 2006: Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Cílek V., 2010: *Krajiny vnitřní a vnější. Dokořán, Praha.*

Culek M. a kol., 2005: *Biogeografické členění České republiky. AOPK, Praha.*

ČGS, 2013: *Česká geologická služba, online: www.geology.cz, cit. 18.12. 2013.*

ČSÚ, 2014: *Český statistický úřad, online: <http://www.czso.cz>, cit. 25.1.2014.*

ČÚZK, 2013: *Český úřad zeměměřičský a katastrální, online: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>, cit. 2.12.2013.*

ČÚZK, 2014: *Český úřad zeměměřičský a katastrální, online: <http://nahlizenidokn.cuzk.cz>, cit. 28.2.2014.*

Dejmal I., 2001: *Odkud a kam jde naše kultura nakládání s prostorem? In: Česká komora architektů, 2001: Krajina jako kulturní prostor. Studio JB, Lomnice nad Popelkou.*

Demek J. a kol., 1987: *Zeměpisný lexikon ČSR – Hory a nížiny. Academia, Praha.*

Dneboská M.A., 2006: *Hledání jednoho z aspektů krajinné identity. In: Vorel I., 2006: Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

EÚK, 2000: *EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ, online: http://mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva, cit. 16. 10. 2013.*

Forman R.T.T., Godron M., 1993: *Krajinná ekologie. Academia, Praha.*

Guth J. a kol., 2010: *Ekonomické a správní nástroje ochrany krajinného rázu. Masarykova univerzita, Brno.*

Hájek P., 2008: *Jde pevně kupředu naše zem – Krajina českých zemí v období socialismu 1948-1989.* Malá Skála, Praha.

Hanson H., 2006: *Ochrana charakteru krajiny, posouzení vizuálního zásahu (VIA).* In: Vorel I., 2006: *Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů.* Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.

Hlaváček R., 1988: *Nikdo není zapomenut. Severografia, Louny.*

Höll P., 2005: *Kryry a okolí 1:50 000. Geodézie ČS, Praha.*

Klvač P., 2009: *Člověk, krajina, krajinný ráz. Masarykova univerzita, Brno.*

Klub českých turistů, 2010: *Žatecko – Vodní nádrž Nechanice, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Podbořany 1: 50 000. Trasa, Praha.*

Kolejka J., 2013: *Nauka o krajině – Geografický pohled a východiska. Academia, Praha.*

Konečná E., 2005: *Krajina a přírodní památky. Euromedia Group, Bratislava.*

Kročá J., 2005: *Proč ztrácíme vertikální pohledovou dimenzi krajiny? In: Česká komora architektů, 2005: Krajinný ráz. Studio JB, Lomnice nad Popelkou.*

Kryry, 2014: *Oficiální stránky Města Kryry, online: <http://www.kryry.cz/>, cit. 7.1.2014.*

Kupka J., 2010: *Krajiny kulturní a historické. ČVUT, Praha.*

Kykal J., 2005: *Současný stav zemědělských staveb pro živočišnou výrobu ve vztahu k sídlu a krajině. In: Klč P. a kol., 2005: Stavby a krajina. ČZU, Praha.*

Kyselka I., 2001: Význam drobných krajinných prvků, zkušenosti s jejich obnovou u nás i v zahraničí. In: Česká komora architektů, 2001: Krajina jako kulturní prostor. Studio JB, Lomnice nad Popelkou.

Lipský Z., 1999: Krajinná ekologie pro studenty geografických oborů. Karolinum, Praha.

Löw J., 2011a: Běžné a výjimečné. In: Vorel I., 2011: Krajinný ráz v sídlech / Sídla v rázu krajiny. ČVUT, Praha.

Löw J., 2011: Krajinný ráz – Významná součást kulturního bohatství národa. In: Česká komora architektů, 2001: Krajina jako kulturní prostor. Studio JB, Lomnice nad Popelkou.

Löw J. a kol., 2006: Typy krajinného rázu České republiky. In: Vorel I., 2006: Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.

Löw J., Michal I., 2003: Krajinný ráz. Lesnická práce, Kostelec nad Černými Lesy.

Mareček J., 2001: Lidové krajinářství v obrazu naší země. In: Česká komora architektů, 2001: Krajina jako kulturní prostor. Studio JB, Lomnice nad Popelkou.

Mareček J., 2006: Ovocný strom jako významná součást krajinného rázu. In: Vorel I., 2006: Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.

Martinka L., 2011: Kryry. Lukáš Martinka – Kresby historické architektury, Radouň.

Martinka L., 2013: Svazek obcí Podbořansko. Martinka Lukáš – Kresby historické architektury, Radouň.

Matoušek V., 2010: *Čechy krásné, Čechy mé. Proměny krajiny Čech v době industriální.* KRIGL, Praha.

Meining D.W., 1979: *The Interpretation of Ordinary Landscapes.* In: Forman R.T.T., Godron M., 1993: *Krajinná ekologie.* Academia, Praha.

Mezera A. a kol., 1979: *Tvorba a ochrana krajiny.* SZN, Praha.

Miko L., Hošek M., 2009: *Příroda a krajina České republiky, Zpráva o stavu 2009.* AOPK, Praha.

Mimra M., 1993: *Krajinný ráz, genius loci a krajinná ekologie.* In: Sklenička P., 2003: *Základy krajinného plánování.* Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.

Miškovský P., 2005: *Naše rozhledny.* Dokořán, Praha.

Moravec J. a kol., 1994: *Fytocenologie (nauka o vegetaci).* In: Sklenička P., 2003: *Základy krajinného plánování.* Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.

MŽP, 2007: *Ministerstvo životního prostředí České republiky, Věstník Ministerstva životního prostředí, online: http://www.mzp.cz/cz/natura_2000, cit. 16. 10. 2012.*

Neuhäuslová Z. a kol., 1998: *Mapa potenciální přirozené vegetace České republiky.* Academia, Praha.

Norberg - Schulz CH., 1994: *Genius loci: k fenomenologii architektury.* Odeon, Praha.

NPÚ, 2013: *Národní památkový ústav, Nemovité památky, online: <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>, cit. 6.12.2013.*

Ostrava, 2014: *Oficiální stránky Města Ostrava, online: www.ostrava.cz, cit. 27.2.2014.*

Pešta J., 2000: *Několik poznámek ke studiu půdorysné struktury venkovských sídel na území Čech, online: <http://www.pruzkumypamatek.cz/pdf/2000-02-18.pdf>, cit. 7.1.2014.*

Pittnerová B., 2005: *Vývoj krajinné struktury v závislosti na půdorysném uspořádání vsí. In: Klč P. a kol., 2005: Stavby a krajina. ČZU, Praha.*

Pittnerová E., 2012: *Vliv navrhované stavby na krajinný ráz. Diplomová práce. Nerepublikováno, Dep.: SIC ČZU, Praha.*

Pixová K., Charvátová E., 2003: *The Development of Landscape Patterns in the Czech Republic during the 20th Century. In: Sklenička P., Pixová K., 2003: Landscape Planning in the Czech Republic. ČZU, Praha.*

Podbořany, 2011: *Územní plán Kryry, online: <http://www.podborany.net/>, cit. 7.1.2014.*

Růžička M., 2000: *Krajinoekologické plánovanie – LANDEP I. (Systémový prístup v krajinej ekológii). In: Sklenička P., 2006: Základy krajinného plánování. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Sádlo J. a kol., 2005: *Krajina a revoluce. Malá skála, Praha.*

Sádlo J., Storch D., 2000: *Biologie krajiny – Biotopy České republiky. Vesmír, Praha.*

Salašová A., 2010: *Ochrana krajinného rázu konzervace versus tvorba krajinného prostoru. In: Vorel I., Kupka J., 2010: Aktuální otázky ochrany krajinného rázu. ČVUT, Praha.*

Samojský P., 2011: *Krajina jako duchovní dědictví. Obec širšího společenství českých unitářů, Praha.*

Sklenička P., Pittnerová B., 2003: *Land Use and Landscape Planning in the Czech Republic. In: Sklenička P., Pixová K., 2003: Landscape Planning in the Czech Republic. ČZU, Praha.*

Sklenička P., 2003a: *Land consolidation programme in the Czech Republic. In: Sklenička P., Pixová K., 2003: Landscape Planning in the Czech Republic. ČZU, Praha.*

Sklenička P., 2003: *Základy krajinného plánování. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Sklenička P., 2011: *Pronajatá krajina. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Skuhrov nad Bělou, 2014: *Oficiální stránky města Skuhrov nad Bělou, online: <http://www.skuhrov.cz>, cit. 27.2.2014.*

Soukup V., David P., 2010: *Průvodce po Čechách Moravě Slezsku: Žatecko a Kadaňsko. Soukup & David, Praha.*

Středočeský kraj, 2008: *Studie vyhodnocení krajinného rázu na území Středočeského kraje, online: www.kr-stredocesky.cz, cit. 7.1.2014.*

Šarapatka B. a kol., 2011: *Agriculture and Landscape – The Way to Mutual Harmony. Palacký University, Olomouc.*

Škoudlíňová A., 2006: *Krajinný ráz a státní správa. In: Vorel I., 2006: Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Štekl J., 2009: *Rájem rozhledovým na kole, pěšky, lanovkou i tramvají. Cykloknihy s.r.o., Plzeň.*

Tolasz R. a kol., 2007: *Atlas podnebí Česka. ČHMÚ, Praha.*

Troll C., 1950: *Die geographische Landschaft und ihre Erforschung. Heidelberg: Studium Generale 3.*

Tunka M., 2001: *Co mění krajinu, tvář naší země. In: Česká komora architektů, 2001: Krajina jako kulturní prostor. Studio JB, Lomnice nad Popelkou.*

Uffelen V.Ch., 2009: *Landscape architecture. Slovart, Praha.*

Vorel I. a kol., 2004: *Metodický postup posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Vorel I., 2006: *Hranice únosnosti zásahů do krajinného rázu. In: Vorel I., 2006: Ochrana krajinného rázu: třináct let zkušeností, úspěchů i omylů. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.*

Vorel I., 2010: *Poznámky k některým otevřeným otázkám ochrany krajinného rázu. In: Vorel I., Kupka J., 2010: Aktuální otázky ochrany krajinného rázu. ČVUT, Praha.*

Základní ortofoto mapa ČR 1: 25 000 – polohopis, online: mapy.cz, cit. 7.1.2014.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ze dne 19. února 1992, v platném znění.

PODKLADY POUŽITÉ V PROGRAMU ArcGIS

CENIA:

*Corine Land Cover 2006,
Fytogeografické členění ČR,
Geomorfologická mapa ČR,
Geologická mapa,
Chráněná území,
Klimatické oblasti,
Přehledka,
Půdní typy podle TKSP,
Správní členění,
Typologie krajiny podle reliéfu a podle osídlení,
Vojenské mapování II. a III.,
Online: geoportal.gov.cz.*

DIBAVOD:

*Vodní útvary povrchových vod,
Záplavové území,
Online: dibavod.cz.*

ČÚZK:

ZABAGED výškopis a polohopis, data na CD.